

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH

**EKONOMİK BÜYÜME VE TURİZM ÇALIŞMALARININ BİBLİOSHİNY
PROGRAMI İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ**
**BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF ECONOMIC GROWTH AND TOURISM STUDIES
WITH BIBLIOSHINY PROGRAM**

Doç. Dr. Utku ONGUN¹

ÖZET

Bu çalışma, ekonomik büyüme ve turizm üzerine yayınlanmış çalışmaların bibliyometrik analizini yapmayı amaçlamaktadır. Bu araştırma için Web of Science veri tabanı kullanılmıştır. Veriler, "ekonomik büyüme" ve "turizm" kavramlarını içeren 1762 açık erişimli bilimsel yayından elde edilmiştir. Elde edilen veriler Bibliometrix Rstudio programının Biblioshiny ara yüzü kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçları görsel sunum ve daha iyi anlaşılabilirlik için tablolar ve şekillerle özetlenmiştir. Veriler analiz edildiğinde, en yüksek yayın sayısına 344 (%19,523) yayınlara 2022 yılında, en yüksek atıf sayısına ise 6857 (%23,782) atıfla 2023 yılında ulaşıldığı belirlenmiştir. Çalışmalarda en sık geçen terimler turizm, ekonomik büyüme, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma, turizm gelişimi ve sürdürülebilir turizmdir. Bu alana en önemli katkıyı sağlayan araştırmacılar Skare, M., Li, Y., Madaleno, M., Adedoyin, F. F., Wang, Y., Wang, X., Bekun, F. V., Zhang, Y., Alvarez-Garcia, J. ve Li, J.'dir. Ülke/bölge katkısı açısından Çin, İspanya, Hırvatistan, ABD ve İtalya ön plana çıkmaktadır. Kurumsal katkılar açısından ise Zhejiang Üniversitesi, İstanbul Kalkınma Üniversitesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi ve Sevilla Üniversitesi öne çıkmaktadır. Çalışmalar Sürdürülebilirlik, Çevre Bilimi ve Kirlilik Araştırmaları ve Turizm Ekonomisi gibi yüksek etki faktörlü dergilerde yayınlanmıştır. Araştırmacıların %86,5'inin sadece bir yayın ürettiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak çalışmalar Lotka yasasına göre değerlendirildiğinde ilgili literatürün yetersiz olduğu ve daha fazla geliştirmeye ihtiyaç duyduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik Analiz, Biblioshiny, Ekonomik Büyüme, Turizm, Web of Science.

Jel Kodları: Z390

ABSTRACT

This study aims to conduct a bibliometric analysis of published studies on economic growth and tourism. The Web of Science database was utilized for this research. The data is derived from 1762 open access scientific publication containing the concepts of "economic growth" and "tourism". The obtained data were analyzed using the Biblioshiny interface of the Bibliometrix Rstudio program. The analysis results were summarized in tables and figures for visual presentation and enhanced clarity. When the data was analyzed, it was determined that the highest number of publications was achieved in 2022 with 344 (19.523%) publications, and the highest number of citations was reached in 2023 with 6857 (23.782%). The most frequently occurring terms in the studies are tourism, economic growth, sustainability, sustainable development, tourism development, and sustainable tourism. The researchers who contributed most significantly to this field are Skare, M., Li, Y., Madaleno, M., Adedoyin, F. F., Wang, Y., Wang, X., Bekun, F. V., Zhang, Y., Alvarez-Garcia, J., and Li, J. In terms of country/region contribution, China, Spain, Croatia, USA, and Italy are predominant. Regarding institutional contributions, Zhejiang University, Istanbul Development University, Eastern Mediterranean University, and University of Seville are prominent. The studies were published in journals with high impact factors such as Sustainability, Environmental Science and Pollution Research, and Tourism Economics. It was ascertained that 86.5% of the researchers produced only one publication. Consequently, when the studies were evaluated according to Lotka's law, it was concluded that the relevant literature was insufficient and required further development.

Keyword: Bibliometric Analysis, Biblioshiny, Economic Growth, Tourism, Web of Science.

Jel Codes: Z390

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yeşilova İsmail Akın Turizm Meslek Yüksek Okulu, Burdur. utkuongun@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0722-6382

1.GİRİŞ

Turizm sektörünün önemi, birçok farklı sektör üzerindeki etkilerinden kaynaklanmaktadır. Turizmin etkileri çevresel, sosyal/kültürel ve ekonomik olmak üzere üç alt gruba ayrılabilir. Bu etkiler olumlu veya olumsuz olabilir (Gaberli, 2023). Turizmin etkileri hakkında yapılan çalışmalarda genel olarak turizmin olumlu ekonomik etkilerinin ön plana çıktığı (Ross, 1992), ancak yine de bazı çalışmada olumsuz sosyal ve çevresel etkilerin varlığı da ortaya konulmaktadır (Gu ve Wong, 2006).

Turizm, dünyanın en hızlı büyüyen sektörlerden biri ve yalnızca gelişmekte olan ülkeler için değil, aynı zamanda bazı gelişmiş ülkeler için de ekonomik büyümenin ve sosyoekonomik ilerlemenin önde gelen itici gücüdür (Shahzad vd., 2017). Turizmin ülkelerin ve yerel destinasyonların ekonomik büyümesindeki etkisi yaygın olarak doğrulanmıştır (Song vd., 2012; Tugcu, 2014; Webster ve Ivanov, 2014; Stylos vd., 2016). Başka bir ifadeyle turist harcamaları, döviz gelirleri ve turizmden elde edilen gelirler aracılığıyla ödemeler dengesindeki açığı azaltarak ulusal bir ekonomi için önemli bir gelir kaynağı olabilir (Balaguer ve Cantavella-Jorda, 2002; Kim vd., 2006; Shahzad vd., 2017).

Turizm harcamalarının, dış ticaret dengesini iyileştirmek, istihdamı desteklemeye ve ek vergi gelirleri üretmek (Pablo-Romero ve Molina, 2013), insan sermayesi ve teknolojiye yatırımı teşvik etmek, rekabeti artırarak yerel firmaların verimliliğini arttırmak gibi ülke ekonomilerine katkısı vardır (Schubert vd., 2011). Turizm ülkeler arasındaki kültür ve deneyim alışverişine katkıda bulunur ve çevrenin ve yaban hayatının korunması için önemli bir katalizör olabilir (Shahzad vd., 2017). Ayrıca katma değer sağlayarak ekonomik büyümeyi teşvik eden inşaat, ulaşım, konaklama ve yiyecek/içecek sektörlerini teşvik ederek politika yapımcıların bu sorunların üstesinden gelmelerine yardımcı olan sektörlerden biridir (Tugcu, 2014).

Turizmin çevresel ve sosyal/kültürel etkileri de vardır. İnsanlar turizmle beraber doğrudan ya da dolaylı olarak iletişime geçerler. İnsanlar birbirlerinin geleneklerine ve kültürel değerlerine karşı ilgi duyabilirler. Bu da gastronomi, el sanatları, sanat ve müzik, mimari, dil ve din gibi tarihi, kültürel ve doğal yerlere olan talebi artırır (Gaberli, 2023). Bu katkılar beraberinde turizm sektörünün büyümesini teşvik eder ve bu sayede genel ekonomik büyümeyi destekler (Lee ve Chang, 2008; Gaberli, 2023). Turizm sektörü uluslararası ticaret, istihdam ve kültürel etkileşim gibi birçok alanda katkı sağlamaktadır ve turizm politikalarının belirlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Crompton, 1979). Turizm sektörünün ekonomik, sosyal ve çevresel katkılarının fazla olması beraberinde ülkeler arası rekabetin artmasına da neden olabilir (Stylos vd., 2016).

Turizm geliri zengin ülkelere daha az zengin ülkelere, gelişmiş ülkelere ise gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere yeniden dağıtılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum ülkelerin yakınlaşmasına yol açmakta ve bölgesel ekonomik eşitsizlikleri azaltarak bölgesel kalkınmayı desteklemektedir. Bu nedenle turizm sektöründe ulusal veya uluslararası düzeyde yapılacak yatırımlar az gelişmiş bölgelerin kalkınmasına hızlı ve olumlu etki yaratabilmektedir (Proença ve Soukiazzi 2008; Bahar ve Bozkurt, 2010).

Çalışmanın bundan sonraki bölümleri şu şekilde yapılandırılmıştır. Kavramsal Çerçeve başlığı altında ekonomik büyüme ve turizm hakkında bilgi verilmiştir. Yöntem başlığında araştırmada kullanılan veriler, verilerin toplanması, verilerin analize hazırlanma süreci ve verilerin nasıl analiz edildiğine ilişkin bilgiler verilmektedir. Bulgular bölümünde çalışmada kullanılan verilerin analizi ve buradan elde edilen sonuçlar ayrıntılı olarak sunulmaktadır. Sonuç ve Öneriler başlığı altında araştırma sonuçları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmekte, çalışmanın ilgili literatüre katkıları tartışılmakta ve araştırmacılara gelecek çalışmalar için önerilerde bulunmaktadır.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

Turizmin gelişiminin uzun dönemde ekonomik büyüme üzerindeki etkileri genelde turizm yönlü büyüme hipotezini desteklemektedir (Samırkaş ve Samırkaş, 2014). Bununla birlikte, turizm yönlü büyüme hipotezini reddeden çalışmalarda bulunmaktadır (Çetintaş ve Bektaş, 2008). Turizmin

ekonomik büyümeye bu denli olumlu etkilerinin olması nedeniyle, doğrudan ve dolaylı ekonomik faydalar üzerindeki etkisini vurgulayan çok çeşitli literatür mevcuttur (Alam ve Paramati, 2016).

Uluslararası literatür incelendiğinde, Balaguer ve Cantavella-Jorda (2002) İspanya, Narayan ve Prasad (2003) Fiji, Durbarry (2004) Mauritius, Dritsakis (2004) Yunanistan, Kim ve arkadaşları (2006) Tayvan, Lee ve Chang (2008) OECD üyesi ülkeler ile OECD üyesi olmayan ülkeler, Brida ve arkadaşları (2008) Meksika, Lean ve Tang (2009) Malezya, Belloumi (2010) Tunus, Brida ve arkadaşları (2011) Brezilya ve Yazdi ve arkadaşları (2017) İran için yaptıkları çalışmalarda turizmin ekonomik büyümeyi desteklediği sonucuna ulaşmışlardır. Ancak Oh'un (2005) yaptığı çalışmada Kore'deki turizm ve ekonomik büyüme arasında uzun dönemli bir ilişkinin var olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Ulusal literatür incelendiğinde ise, Kırbaş Kasman ve Kasman (2004), Yıldırım ve Öcal (2004), Gündüz ve Hatemi (2005), Ongan ve Demiröz (2005), Bahar (2006), Aslan (2008), Çetintaş ve Bektaş (2008), Bozkurt ve Topçuoğlu (2013), Çoban ve Özcan (2013), Koyuncu (2015), Esen ve Özata (2017), Şahin (2018) ve Altın (2019) Türkiye için turizm yönlü ekonomik büyüme hipotezini destekleyen sonuçlar bulmuşlardır.

Turizm yönlü büyüme hipotezinde, turizmdeki gelişmenin çeşitli nedenleri olduğu ileri sürülmektedir (Çetintaş ve Bektaş, 2008). Bunlardan bazıları şunlardır;

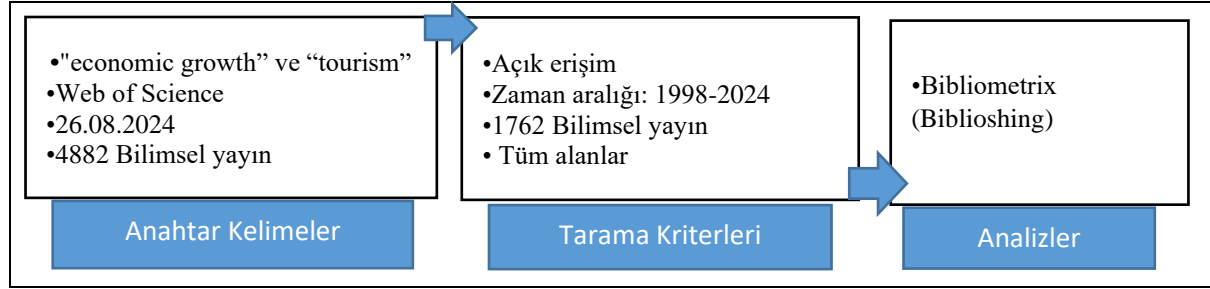
- 1- Turistlerin yaptıkları harcamalar ekonomide çarpan etkisi yaratarak milli gelire ve istihdama katkı sağlar.
- 2- Turizm hem eğitimli hem de eğitimsiz bireyler için istihdam sağlar.
- 3- Turizmle birlikte farklı kültürlerin etkileşimi sağlanır ve bu etkileşimle birlikte kişilerin tüketim alışkanlıkları da değişir. Tüketim alışkanlıklarının değişmesi beraberinde yeni yatırım ve istihdamı da beraberinde getirir.
- 4- Turizmle birlikte ihracat odaklı büyüme sağlanır. Yerel firmaların rekabet gücü artar ve ekonomik ölçeklerini büyütürler.
- 5- Turizmle birlikte gerek alt yapı gerekse üst yapısı tamamlanarak bölgenin ekonomik gelişimine katkı sağlanmış olur.

3.YÖNTEM

Bibliyometrik çalışma, akademik literatürdeki üretkenliği ve büyümeyi ve bir disiplinin yapısını ortaya koyan ve değerlendiren ve bu etkileri tüm disiplinlere uygulayabilen nicel bir yöntemdir (Yang ve Xiu, 2023; Ongun, 2024). Bibliyometrik araştırma, genellikle akademik literatürdeki çalışmaların niceliksel bir analizini yaparak, belirli bir konu, yazar, dergi veya diğer akademik göstergeler hakkında istatistiksel verilere dayalı sonuçlar elde etmeye yönelik yapılan bir inceleme türüdür (Mukherjee vd., 2022; Özkan, 2023). Bibliyometrik analizler, özellikle bilimsel yayınların ve atıfların incelenmesi ile ilgili eğilimleri, etkileri ve ilişkileri ortaya koyar. Çalışmalar genellikle Web of Science, Scopus, Dimensions, Microsoft Akademik, PubMed ve Google Akademik gibi çeşitli veri tabanlarından elde edilen veriler üzerinden yapılmaktadır. Araştırmalar genellikle yalnızca bir veri tabanına odaklanarak gerçekleştirilir, çünkü her veri tabanının güçlü yönleri ve sınırlamaları farklıdır. Web of Science, araştırmalara dayalı yüksek kaliteli veriler sunma konusunda öne çıkan ve sosyal bilimlerde yapılan çalışmalarda en yaygın kullanılan veri tabanı olmuştur (Visser vd. 2021).

Web of Science veri tabanının tercih edilme sebebi; farklı disiplinlere ait dokümanlara erişilmesi konusunda araştırmacılara olanak tanıyan bir platform olması ve veri tabanları arasında ilk sıralarda yer almasıdır (Li ve Hale, 2016; Çuhadar vd., 2022; Ongun, 2023; Çuhadar, 2024a). Web of Science bilimsel (SSCI, ESCI, SCI-EXPANDED, CPCI-SSH, CPCI-S, BKCI-SSH, AveHCI gibi) atıf indekslerini kapsayan (Goodman ve Deis, 2005) ve yayın içeriğinde sosyal bilimlere odaklanması nedeniyle önemli bir veri tabanıdır (Jacso, 2005). Web of Science sayesinde yayınlara ve bibliyografik bilgilere erişim sağlanır (Fang vd., 2018). Ayrıca Web of Science bibliyometrik yöntemlerle yapılan araştırmalar için güvenilir bir veri tabanıdır (Ongun, 2023; Çuhadar, 2024b; Çimen, 2024).

Elde edilen verileri analiz etmek için Bibliometrix Rstudio programı aracılığıyla Biblioshing ara yüzü kullanılmıştır ve bu program web uygulamalarının kullanım kolaylığını birleştirmiş bir bibliyometrik analiz uygulamasıdır (Aria ve Cuccurulo, 2017). Bu program Massimo Aria tarafından geliştirilen bir java yazılımıdır (Arıcı ve Pelit, 2021). Bu çalışmada Web of Science’de tüm alanlarda “ekonomik büyüme” ve “turizm” anahtar kelimelerini içeren ve sadece açık erişimi olan 1762 bilimsel yayın elde edilmiştir. Çalışmanın süreçleri için akış diyagramı oluşturulmuştur (Diyagram 1).



Diyagram 1. Çalışmanın Akış Diyagramı

Verileri analiz etmek için Rstudio programının Biblioshiny ara yüzü kullanılmıştır ve şekil ve tablolar için ise Microsoft Excell programından yararlanılmıştır. Çalışmada, bulguların elde edilmesi sürecinde hem betimleyici hem de değerlendirici bibliyometrik kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde Güler (2023) çalışmasındaki analizler dikkate alınmıştır. Betimleyici bibliyometrikte, temel bilgiler ve kaynaklar ve yazarlar hakkında betimleyici bilgiler incelenmiştir. Değerlendirici bibliyometrik analizde, eğilimleri, güncel konuları ve araştırma alanlarını ortaya çıkarmak için ortak anahtar kelime analizi ve diğer kavramsal ağlar belirlenmiştir. Ayrıca, en çok yayın yapan ve atıf alan dergiler, en çok yayın yapan yazarlar ve yazarların yıllar içerisindeki üretkenlikleri, en çok yayın yapan 20 ülkenin uluslararası iş birliği, ülkeler arasındaki iş birliği ağı, yazarların bağlı olduğu kurumların üretkenlikleri, en çok atıf alan ülkeler, en çok atıf alan yazarların ve en çok atıf alan yayınların ağları için grafikler oluşturulmuştur. Ayrıca bu araştırma, Bradford yasası (dergi üretkenliği) ve Lotka yasası (yazarların bilimsel üretkenliği) gibi temel bibliyometrik yasalara yer verilmiştir. Bu yasalar çalışmayı farklı kılmaktadır ve ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarının eğilimini anlamak için çerçeve çizmektedir. Çalışmada ikincil veri kaynakları kullanılmıştır. İkincil veri kaynaklarının kullanılması nedeniyle etik kurul iznine gerek duyulmamıştır. Araştırma soruları şunlardır:

- 1- Web of Science’den elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarının yayın ve atıf sayı dağılımları nasıldır?
- 2- Web of Science’den elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarının yayınlandığı dergi ve meca dağılımları ve dergilerin h-indeksleri, toplam yayın sayısı ve atıf sayısı dağılımları nasıldır?
- 3- Web of Science’den elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmaları Bradford yasasına uyuyor mu?
- 4- Web of Science’den elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarında katkı sağlayan yazarlar ve yazarların yıllar içerisindeki üretkenliklerinin dağılımları nasıldır?
- 5- Web of Science’den elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmaları Lotka yasasına uyuyor mu?
- 6- Web of Science’den elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarına en çok katkı sağlayan ülkelerin uluslararası iş birliği dağılımı nasıldır?
- 7- Web of Science’den elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarında yazarların anahtar kelimeleri ile gruplandırılan tematik haritası nasıldır?

- 8- Web of Science'dan elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmaları Zipf yasasına uyuyor mu?
- 9- Web of Science'dan elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarındaki kaynak, kuruluş ve yayın ilişkili üç alan grafiği nasıldır?
- 10- Web of Science'dan elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarında yazarların bağlı olduğu kurumların üretkenlik dağılımları nasıldır?
- 11- Web of Science'dan elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarına en çok atıf alan ülkelerin dağılımları nasıldır?
- 12- Web of Science'dan elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarında kullanılan anahtar kelime bulutu, anahtar kelimelerin zaman içindeki değişimleri ve anahtar kelimelerin eşdizimlilik ağının görsel ağ haritalaması nasıldır?
- 13- Web of Science'dan elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmaların fonsiyonel analiz ve anahtar kelimelerin yapı haritası nasıldır?
- 14- Web of Science'dan elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarında en çok atıf alan yazarların dağılımları nasıldır?

4. BULGULAR VE ANALİZ

Ekonomik büyüme ve turizm araştırmaları Web of Science veri tabanı üzerinden 26 Ağustos 2024 tarihinde belli kısıtlar çerçevesinde elde edilmiştir ve araştırmalara ilişkin genel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'e göre, 1762 adet araştırma yayını 1998-2024 tarihleri arasında 4846 yazar tarafından yayınlanmıştır. 26 Ağustos 2024 tarihi itibarıyla 1762 adet araştırma yayınına 28833 adet atıf yapılmıştır. Yazarlar içerisinde sadece 197 kişi tekli araştırma yayınlamış olup, geri kalan yazarlar çoklu araştırma gerçekleştirmişlerdir. 1762 adet araştırma yayınının büyük çoğunluğu makaledir ve bu araştırmalar etki faktörü yüksek olan dergi ve kitaplarda yayınlanmıştır. Yayınların yaklaşık %97'si İngilizce yayınlanmıştır. Araştırmalar 121 ülke ve 2191 kurum tarafından gerçekleştirilmiştir. Yazarlar araştırmalarında 4946 tane anahtar kelime kullanmışlardır, ancak yayıncı kuruluşların kullandığı anahtar kelime sayısı 2189 tanedir. 1762 adet araştırmada toplam 74310 kaynak kullanılmıştır. Araştırmaların yıllık büyüme oranı %21,64, araştırmaların ortalama yaşı 3,85, araştırma başına ortalama atıf miktarı 16,37'dir. Yazar başına düşen araştırma sayısı yaklaşık olarak 0.36 ve araştırma başına düşen yazar sayısı ise yaklaşık olarak 2,75 olarak belirlendi.

Tablo 1. Yayınlar Hakkında Genel Bilgiler

Açıklama	Sonuçlar
Zaman aralığı	1998:2024
Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar, vb.)	619
Dokümanlar	1762
Ortalama Yıllık Büyüme Oranı %	21,64
Dokümanların Ortalama Yaşı	3,85
Doküman Başına Ortalama Atıf Sayısı	16,37
Kaynakça Sayısı	74310
Yayıncı Kuruluşlarının Kullandığı Kelime Sayısı	2189
Yazarların Kullandığı Kelime Sayısı	4946
Yazarlar	4846
Ülke/Bölge Sayısı	121
Kurum/Kuruluş Sayısı	2191
Toplam Atıf Sayısı	28833
Tek Yazarlı Yayın Sayısı	197
Çift Yazarlı Yayın Sayısı	216
Doküman Başına Ortak Yazarlık	3,56

Uluslararası Ortak Yazarlık Yüzdesi	33,65
Makale	1515
Makale; Kitap Bölümü	8
Makale; Veri Belgesi	2
Makale; Erken Görünüm	40
Makale; Tutanak Belgesi	15
Makale; Geri Çekilmiş Yayın	8
Editörlü Materyal	8
Editörlü Materyal; Kitap Bölümü	1
Tutanak Belgesi	116
Geri Çekme	1
Eleştiri	47
Eleştiri; Erken Görünüm	1

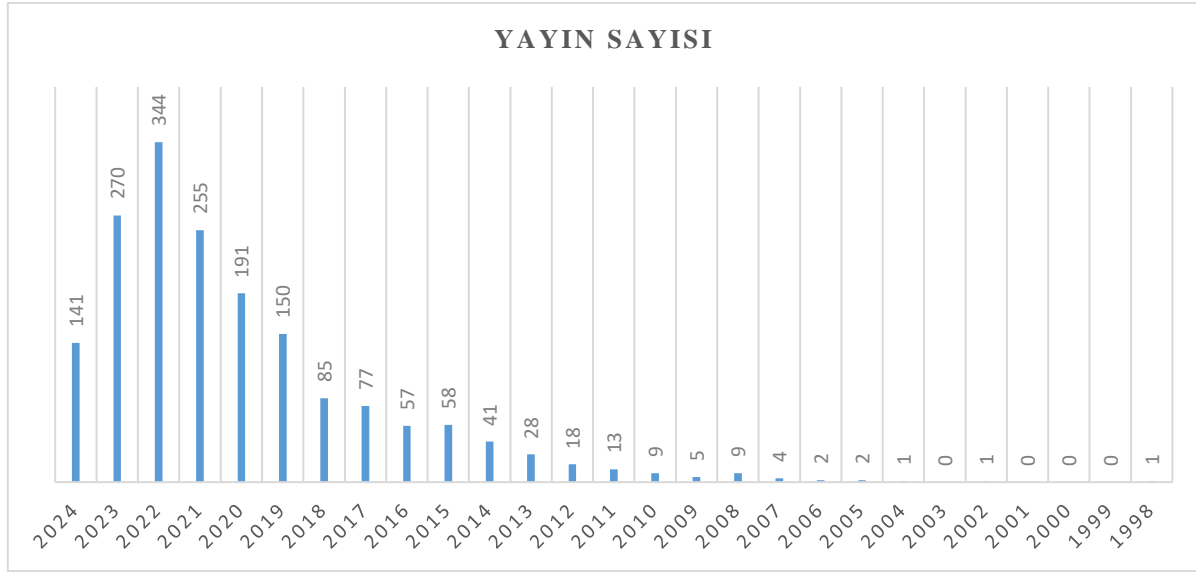
Web of Science (WoS) veri tabanından economic growth ve tourism anahtar kelimeleri ile tüm alanlarda tarama gerçekleştirildi. Tarama neticesinde 4882 adet bilimsel yayına ulaşıldı. Bu yayınlardan sadece açık erişimi olan yayınlar değerlendirmeye alındı. Açık erişimi olan 1762 adet bilimsel yayını analiz yapmak için bibliometrix Rstudio programına aktarıldı. Tablo 2 araştırma yayınlarının yıllara itibarıyla yayın ve atıf sayılarını ve ayrıca bunların yüzde oranlarını göstermektedir. Tablo 2'deki yayın ve atıf sayıları vasıtasıyla Şekil 1 ve Şekil 2 oluşturulmuştur.

Tablo 2. 1998-2024 Yılları Arasında Yapılan Araştırma ve Atıf Sayıları, Araştırma ve Atıfların Yüzdeleri

Yıllar	Yayın sayısı (n)	Yüzde (%)	Yıllar	Atıf sayısı (n)	Yüzde (%)
2024	141	8.002	2024	4151	14.397
2023	270	15.323	2023	6857	23.782
2022	344	19.523	2022	6015	20.862
2021	255	14.472	2021	4289	14.875
2020	191	10.840	2020	2752	9.545
2019	150	8.513	2019	1524	5.286
2018	85	4.824	2018	917	3.180
2017	77	4.370	2017	660	2.289
2016	57	3.235	2016	461	1.598
2015	58	3.292	2015	304	1.054
2014	41	2.327	2014	224	0.777
2013	28	1.589	2013	205	0.711
2012	18	1.022	2012	127	0.440
2011	13	0.738	2011	108	0.375
2010	9	0.511	2010	93	0.323
2009	5	0.284	2009	51	0.177
2008	9	0.511	2008	53	0.184
2007	4	0.227	2007	15	0.052
2006	2	0.114	2006	13	0.045
2005	2	0.114	2005	11	0.038
2004	1	0.057	2004	0	0
2003	0	0	2003	2	0.007
2002	1	0.057	2002	1	0.003
2001	0	0	2001	0	0
2000	0	0	2000	0	0
1999	0	0	1999	0	0
1998	1	0.057	1998	0	0
Toplam	1762	100	Toplam	28833	100

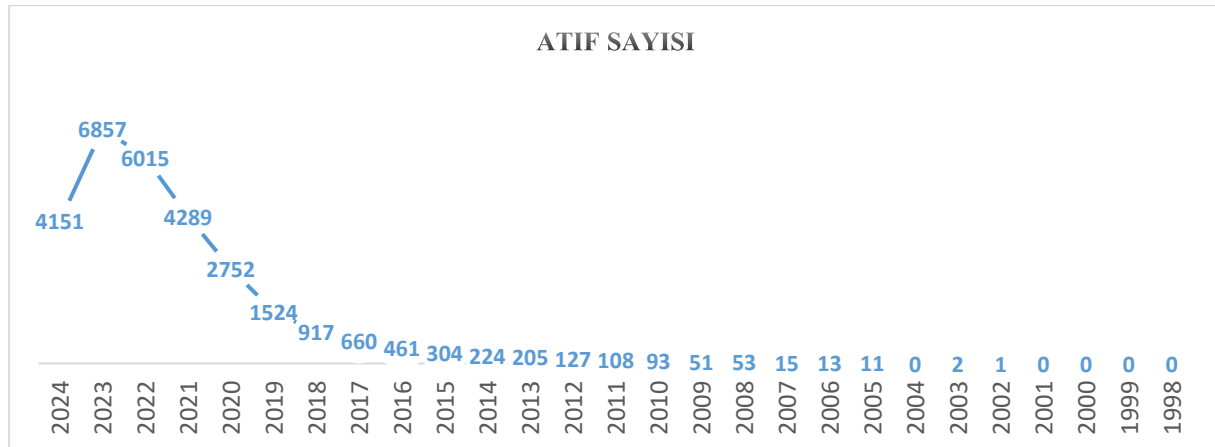
Tablo 2'deki veriler incelendiği zaman ekonomik büyüme ve turizmle alakalı ilk yayının 1998 yılında yapıldığı ve uzun bir süre bu konuda herhangi bir yayının yapılmadığı tespit edilmiştir. Beraberinde

2005 yılına kadar neredeyse hiç atfın olmadığını söyleyebiliriz. 2004-2005 yıllarında konu ile ilgili birkaç çalışma yapılsa da önemli ölçüde yayına rastlanılmamıştır. 2004 yılından kesintisiz olarak 2024 yılına kadar artan miktarda yazarlar tarafından konu ile ilgili yayınlar yapılmış olsa da 2007 yılından sonra çok daha fazla ilgi gördüğü ve önemli miktarda yayınların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. 2007 yılında dört olan yayın sayısı %100'ün üzerinde bir artış ile 2008 yılında dokuz yayına çıkmıştır. Şekil 1'de yıllık araştırma sayıları ve Şekil 2'de ise, yıllık ortalama atıf yüzdelere resmedilmiştir



Şekil 1. Araştırmaları Yayın Sayısı

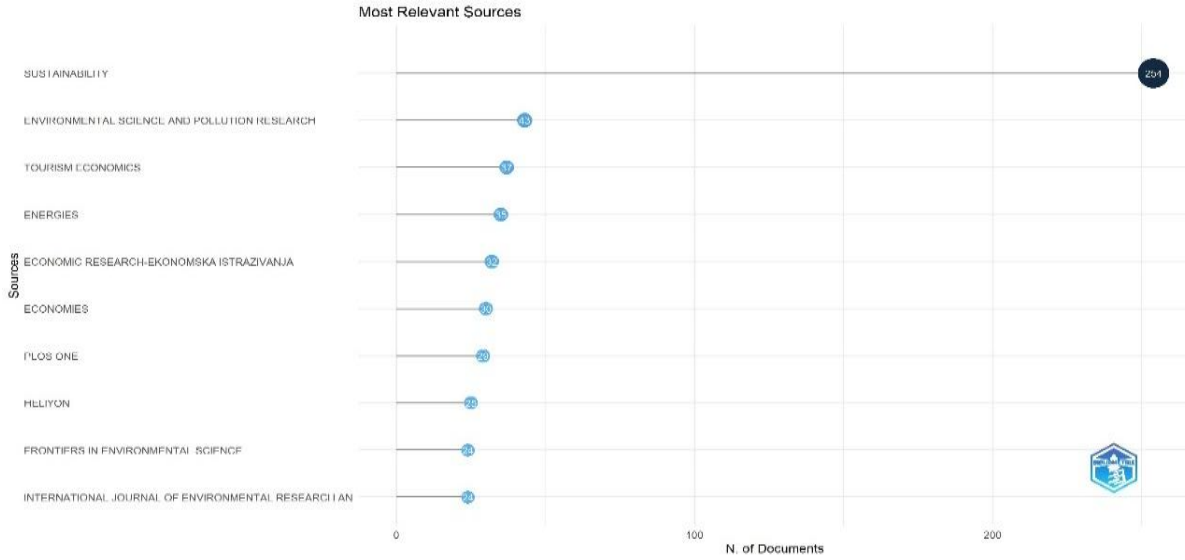
Hem yıllar itibarıyla araştırma sayılarındaki hem de atıf sayılarındaki artış eğilimlerini görmek mümkündür. Özellikle 2010 yılından sonra araştırma sayılarında bir artış söz konusu olmuştur. 2022 yılında 344 araştırma ile en yüksek seviyeyi yakalamıştır. 2022 yılında yapılan 344 (%19.523) adet yayın yıllar içerisindeki en yüksek yayın olarak tespit edilmiştir (Şekil 1). 2024'de yayınlanan çalışmaların sayısının, şu anda 141'de kalması ve devam eden yıl nedeniyle eksik kalması ve cari yıl içinde daha fazla makalenin yayınlanmasının beklenmesi dikkate değerdir.



Şekil 2. Araştırmaları Atıf Sayısı

Şekil 2'de gösterilen yıllık ortalama atıf grafiği, yıllık ortalama atıf sayısının 2005 yılından önce birin altında olduğunu gösteriyor. 2005 yılından sonra atıf sayısının yükseldiğini görmek mümkündür. 2023 yılında 6857 atıf kaydedilmiştir. Yazarlar tarafından önemsenen ve yayın sayısındaki artışa paralel bir biçimde atıf sayısında da bir artıştan söz edilebilir. Sürekli artarak devam eden atıf sayısı ise, 2023

yılında en yüksek olan 6857 (%23,782) atıf sayısına ulaşmıştır (Şekil 2). En etkili kaynakları belirlemek için en fazla yayınlanmış makale sayısına sahip dergiler Şekil 3'te gösterilmiştir. 2024'de atıf sayısının, şu anda 4151'de kalması ve devam eden yıl nedeniyle eksik kalması ve cari yıl içinde daha fazla atıfın beklenmesi dikkate değerdir.



Şekil 3. En Fazla Yayına Sahip Dergiler

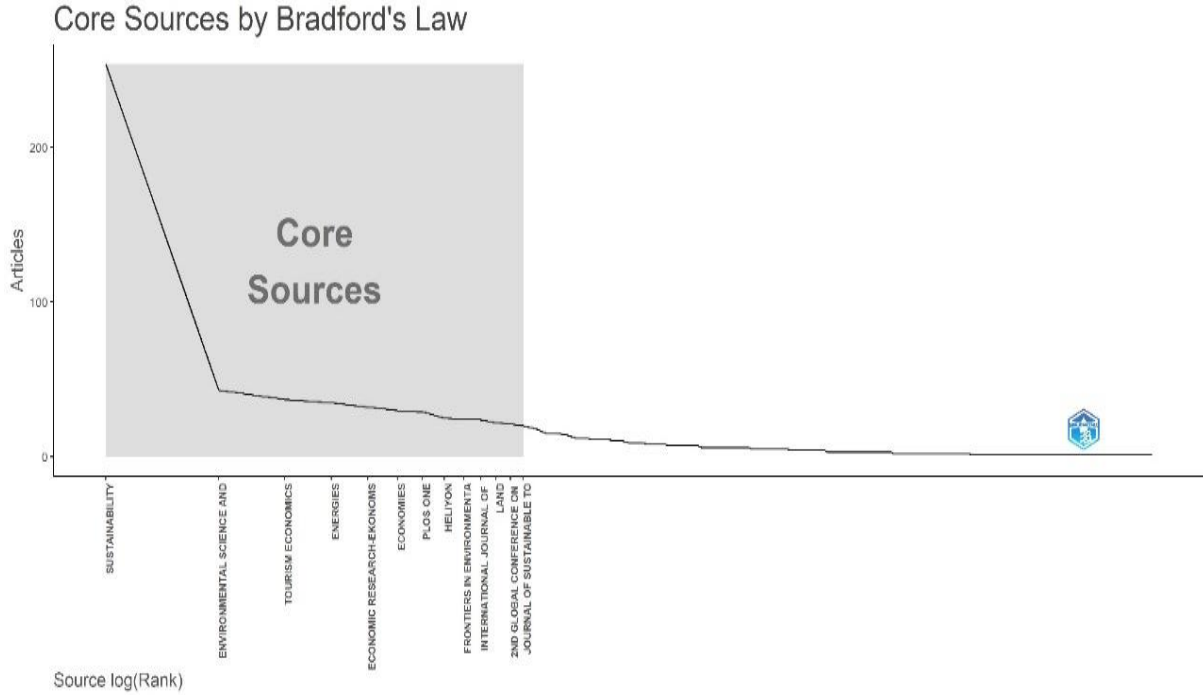
Şekil 3'te görüldüğü gibi, en fazla makalenin yayınlandığı dergi, 254 adet yayınlanmış araştırmayla sürdürülebilirlik dergisidir. Sürdürülebilirlik dergisini sırasıyla, Çevre Bilimi ve Kirlilik Araştırmaları 43 araştırma, Turizm Ekonomisi 37 araştırma, Enerji 35 araştırma, Ekonomik Araştırma-Ekonomiska Istrazivanja 32 araştırma, Ekonomi 30 araştırma, Plos Bir 29 araştırma, Heliyon Üniversitesi 25 araştırma, Çevre Biliminde Sınırlar ve Uluslararası Çevre Araştırmaları ve Halk Sağlığı Dergisi 24'er araştırma ile takip etmektedir. Dergilerin h-indeksleri, toplam yayın sayısı ve atıf sayısı Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Dergilerin h-indeksleri, Toplam Yayın Sayısı ve Atıf Sayısı

Dergi	h-indeks	Atıf Sayısı	Yayın sayısı
Sürdürülebilirlik	31	3659	254
Çevre Bilimi ve Kirlilik Araştırmaları	22	1515	43
Turizm İşletmeciliği	17	2232	18
Turizm Ekonomisi	16	1221	37
Ekonomik Araştırma-Ekonomiska Istrazivanja	14	614	32
Enerji	13	601	35
2. İşletme, Ekonomi, Yönetim ve Turizm Üzerine Küresel Konferans	12	410	21
Uluslararası Çevre Araştırmaları ve Halk Sağlığı Dergisi	12	404	24
Seyahat Araştırmaları Dergisi	12	559	15
Sürdürülebilir Turizm Dergisi	11	916	20

Tablo 3, en yüksek h-indekslerine sahip on dergiyi göstermektedir. Tablo 3'deki sonuçlar göz önüne alındığında, en yüksek h-indeksine sahip ilk iki dergi (Sürdürülebilirlik ve Çevre Bilimi ve Kirlilik Araştırmaları) üretkenlik sıralamasında da ilk ikidir. Ayrıca, toplam atıf sayısı göz önüne alındığında da bu dergiler aynı sıradadırlar. En yüksek yayın ve atıf sayısına sahip olan ilk iki dergi Sürdürülebilirlik ve Çevre Bilimi ve Kirlilik Araştırmaları, h-indeks değerine göre de ilk iki sırada yer almaktadır. Bu dergileri takip eden dergiler sırasıyla şunlardır; Turizm İşletmeciliği (h-indeks 17), Turizm Ekonomisi (h-indeks 16), Ekonomik Araştırma-Ekonomiska Istrazivanja (h-indeks 14) ve Enerji (h-indeks 13) gelmektedir. 2. İşletme, Ekonomi, Yönetim ve Turizm Üzerine Küresel Konferans, Uluslararası Çevre

Araştırmaları ve Halk Sağlığı Dergisi ve Seyahat Araştırmaları Dergisi (h-indeks 12) ve onuncu sıradaki Sürdürülebilir Turizm Dergisi (h-indeks 12) şeklindedir. Bradford Yasasına dayalı olarak elde edilen ve literatürdeki dergilerin dağılımını gösteren grafik Şekil 4’te sunulmuştur. Ayrıca dergilerin üretkenliğini gösteren Bradford Yasası bölgeleri Tablo 4’de verilmiştir.



Şekil 4. Bradford Yasası Grafiği

Şekil 4'te sunulan Bradford yasası grafiği dergilerin üretkenliğini temsil eder. 1934 yılında Bradford çekirdek dergi kavramını literatüre kazandırmıştır (Tripathi ve Sen, 2016). Bu yasaya göre, belirli bir alandaki dergiler içerdikleri yayın sayısına göre sıralanır. Bu dergiler daha sonra her biri eşit sayıda yayın içeren üç bölüme ayrılır. En az dergiye sahip grup çekirdek olarak adlandırılır. En üretken dergiler çekirdek grupta yer alırken, diğer gruplarda dergi sayısı artarken yayın sayısı çekirdek grupla aynı kalır. Başka bir deyişle, diğer gruplarda üretkenlik düşer (Güler, 2023). Bradford yasasına göre, makaleler genellikle birkaç dergide toplanırken, geri kalan çoğunluğu daha az sayıda dergide yayımlanır. Bu durum, genellikle konuya ilişkin dergilerin sayısının fazla olmasına rağmen, bunların çoğunun çok az makale içerdiğini ve makalelerin büyük kısmının ise birkaç dergide yoğunlaştığını gösterir. Başka bir ifadeyle çekirdek grup dergilerin, konu ile ilgili yazılan makalelerin her zaman üçte birini içerdiği sonucuna ulaşılır (Aslantürk ve Baltacı, 2023). Bradford yasası, ekonomik büyüme ve turizm alanına uygulandığında, Şekil 4'de araştırma literatürüne en fazla katkıda bulunan temel dergileri vurgulamaktadır. Şekil 4'deki, Sustainability dergisi alandaki temel bulguların yayılmasında kritik rolünü vurgulayan 254 makaleyle önde gelen kaynak olduğunu göstermektedir. Diğer önemli dergiler arasında, Environmental Science and Pollution Research (n=43), Tourism Economics (n=37), Energies (n=35), Economic Research-Ekonomiska Istrazivanja (n=32), Economies (n=30), Plos One (n=29), Heliyon (n=25), Frontiers in Environmental Science (n=24), International Journal of Environmental Research and Public Health (n=24), Land (n=22), 2nd Global Conference on Business, Economics, Management and Tourism (n=21) ve Journal of Sustainable Tourism (n=20) I. bölgede yani çekirdek grupta yer almaktadır. Sonuçlar, Bradford yasasına uygundur ve makalelerin yoğunluğu (yüzdeleri) yaklaşık birbirlerine eşittir. Çalışmada kullanılan verilerin Bradford yasası kapsamında değerlendirilmesi Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Bradford Yasası Bölgeleri (Dergilerin Üretkenliği)

Bölge	Dergi Sayısı	%	Makale Sayısı	%	k
I	13	2.10	596	33.90	-
II	109	17.61	583	33.19	8.39
III	497	80.29	580	32.91	4.56
Toplam	619	100	1762	100	

Tablo 4 incelendiğinde, Bölge I, toplam yayınların %33,90'ından sorumlu olan 13 dergiden oluşmaktadır. Bölge II'de 109 dergi ve 583 (%33.19) makale sayısı ve bölge III'de 497 dergiyi kapsamakta olup yayınların %32.91'sini katkıda bulunmaktadır. Bradford'un çarpan faktörü (k), bir bölgedeki dergi sayısının bir önceki bölgedeki dergi sayısına bölünmesiyle hesaplanır.

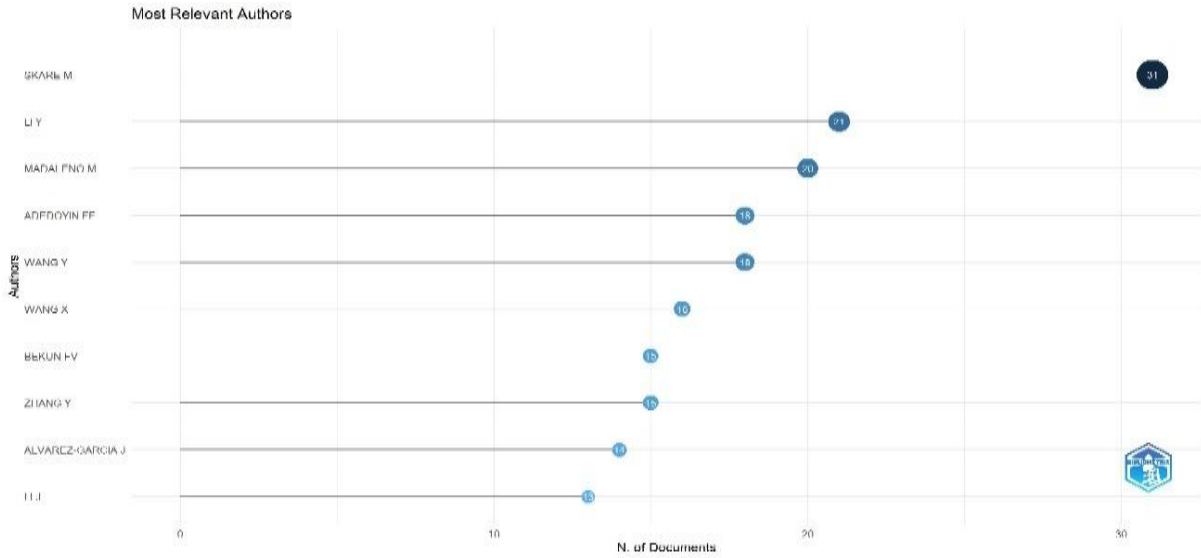
$$k = \frac{(8.39 + 4.56)}{2} = 6.475$$

Bölge I için hesaplanan değer ise;

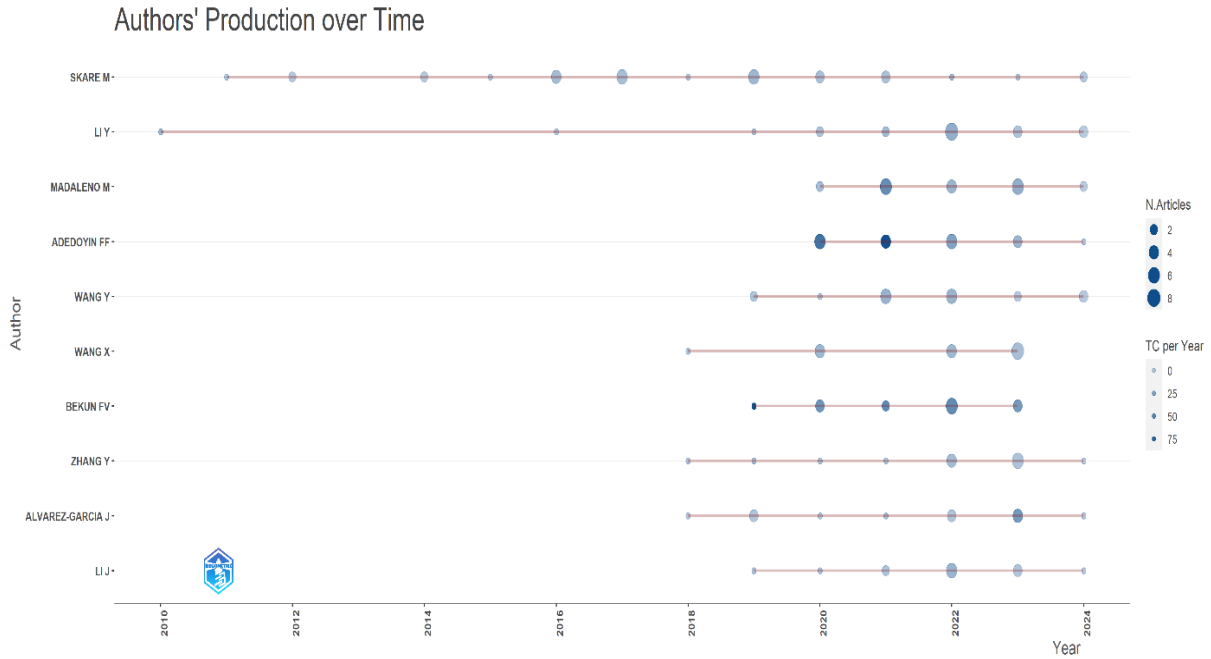
$$= 13 : 13 * 6.475 : 13 * 41.925625$$

$$= 13:84.175:545.033125 \gg 642.208125$$

Bu nedenle, hata yüzdesi $|(642.208125 - 619)/642.208125| * 100 = 3.614\%$, bu da Bradford yasasının düşük hata yüzdesi nedeniyle bu çalışmaya uygulandığını gösterir (Tablo 4). Şekil 5'de araştırmaya en fazla yayın katkısı sağlayan ilk on araştırmacı gösterilmektedir.

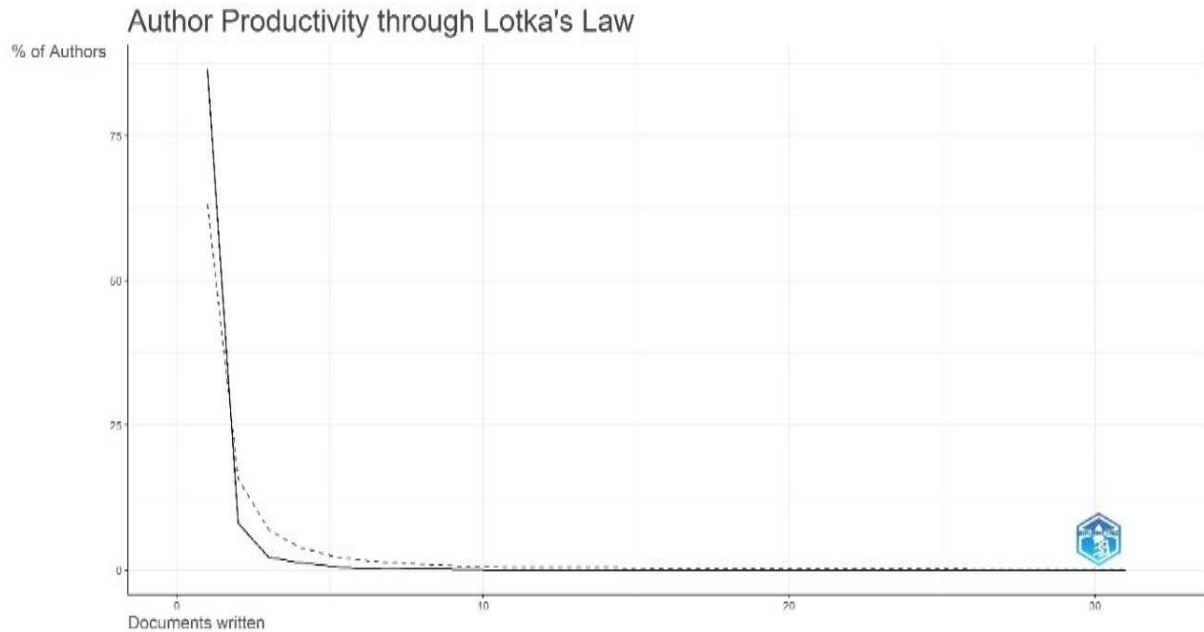
**Şekil 5.** En Fazla Yayına Sahip Yazarlar

Şekil 5'deki en fazla yayına sahip yazarlar tarafından yapılan yazarlık katkılarının analizi, araştırmacıların akademik toplulukta görünürlüklerini artırmak için benimseyebilecekleri stratejiler hakkında değerli içgörüler sağlar. Şekil 5'de en fazla yayın yapan araştırmacılar sırasıyla; Skare, M. (31 yayın), Li, Y. (21 yayın), Madaleno, M. (20 yayın), Adedoyin, F. F. (18 yayın), Wang, Y. (18 yayın), Wang, X. (16 yayın), Bekun, F. V. (15 yayın), Zhang, Y. (15 yayın), Alvarez-Garcia, J. (14 yayın) ve Li, J. (13 yayın) olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmacılar diğer araştırmacılar ile stratejik olarak işbirliği yapmaya ve çalışmalarını çeşitli kanallar vasıtasıyla yaymaya odaklanmalıdırlar. Şekil 6'da yazarların yıllar içindeki yayın üretkenliğine ilişkin bulgular verilmiştir.



Şekil 6. Yazarların Yıllar İçerindeki Üretkenlikleri

Şekil 6'da, yazarların 2010-2024 yılları arasındaki üretim sürecine bakıldığında Li, Y. ekonomik büyüme ve turizmi çalışan ilk yazar olduğu görülmektedir. Şekil 6.'nin içinde yer alan yuvarlak dairelerin boyutu ve koyuluğu, yayınların atıf gücünü gösterir (Seyran, 2021; Güler, 2023). Buna göre; Adedoyin, F. F., Madalena, M. ve Bekun, F. V. ise son dönemde katkı sağladıkları çalışmalarıyla bu alanda yüksek düzeyde atıf aldıkları görülmektedir, ancak Skare, M. uzun süre ve sık aralıklarla alana katkı sağlayan ve en fazla yayına sahip olan yazardır. Lotka yasasına göre bilimsel üretkenlik dağılımı Şekil 7'de gösterilmektedir.



Şekil 7. Lotka Yasasına Göre Bilimsel Üretkenlik Dağılımı

Yatay eksen yazarların ürettikleri makale sayısını dikey eksen ise yüzdeleri göstermektedir (Ongun ve Çuhadar, 2024). Şekil 7 incelendiğinde, ekonomik büyüme ve turizm çalışmaları yapan araştırmacıların %86,5'inin (4191 yazar) sadece bir yayın yaptığı, iki yayın yapan yazarların oranının %8,1 (392 yazar) olduğu ve üç yayın yapan yazarların oranı ise %2,2 (108 yazar) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geri kalan yaklaşık %3,2'lik kısımda ise araştırmacıların alana ilişkin 4 ile 31 arasında çalışma yayınlandığı görülmektedir (Tablo 5).

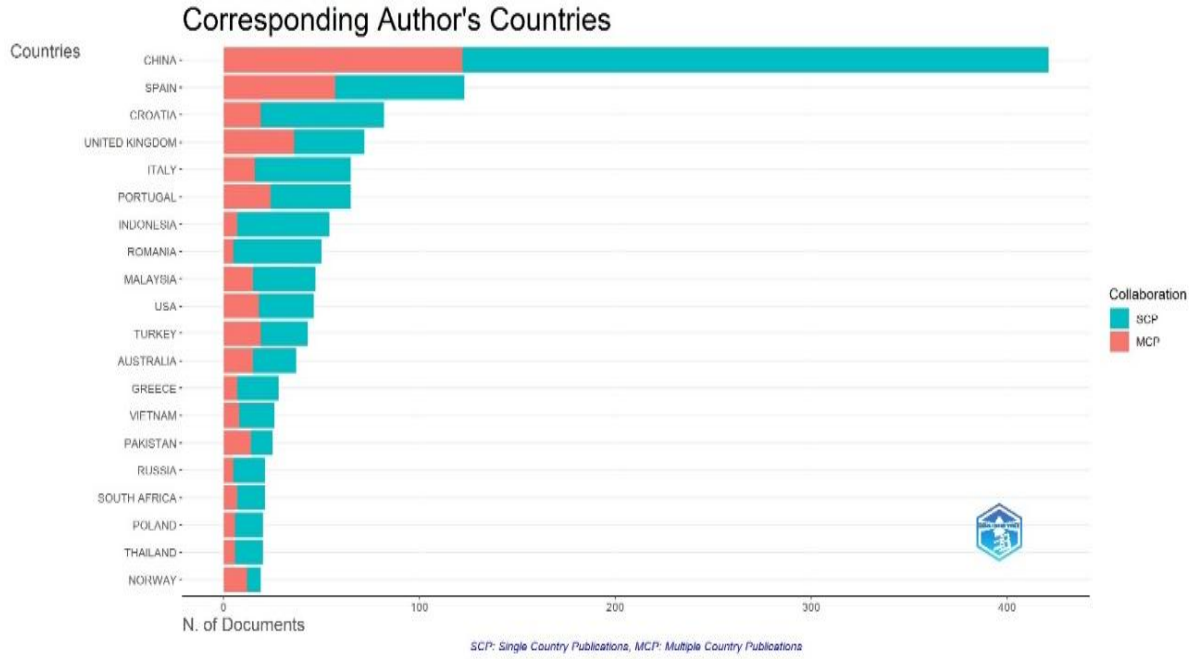
Tablo 5. Lotka Yasası (Yazarların Bilimsel Üretkenliği)

Makale Sayısı	Tespit Edilen Yazar Sayısı	Tespit Edilen Yazarların Oranı %
1	4191	86.5
2	392	8.1
3	108	2.2
4	63	1.3
5	35	0.7
6	10	0.2
7	16	0.3
8	10	0.2
9	7	0.1
11	2	0
12	1	0
13	2	0
14	1	0
15	2	0
16	1	0
18	2	0
20	1	0
21	1	0
31	1	0

Bilindiği üzere Lotka yasası, eğer bir alanda n makale yayımlayan k yazar varsa, bu k, $1/n^2$ oranında azalır. Yani, çok sayıda yazar yalnızca bir veya iki makale yayımlar, daha az sayıda yazar ise daha fazla makale yayımlar (Lotka, 1926; Arıcı ve Pelit, 2021; Torun ve Bozkuş, 2022). Başka bir ifadeyle, tüm katkıda bulunan yazarlar arasında tek bir katkısı olan yazarların oranı en fazla %60 olmalıdır (Güler, 2023). Buna karşılık yüzde 15'i iki, yüzde 7'si üç makale yayınlayacak gibi olmalıdır (Elango ve Rajendran, 2012; Ahmad ve Batcha 2020).

$$y(x) = \frac{y(1)}{x^2}$$

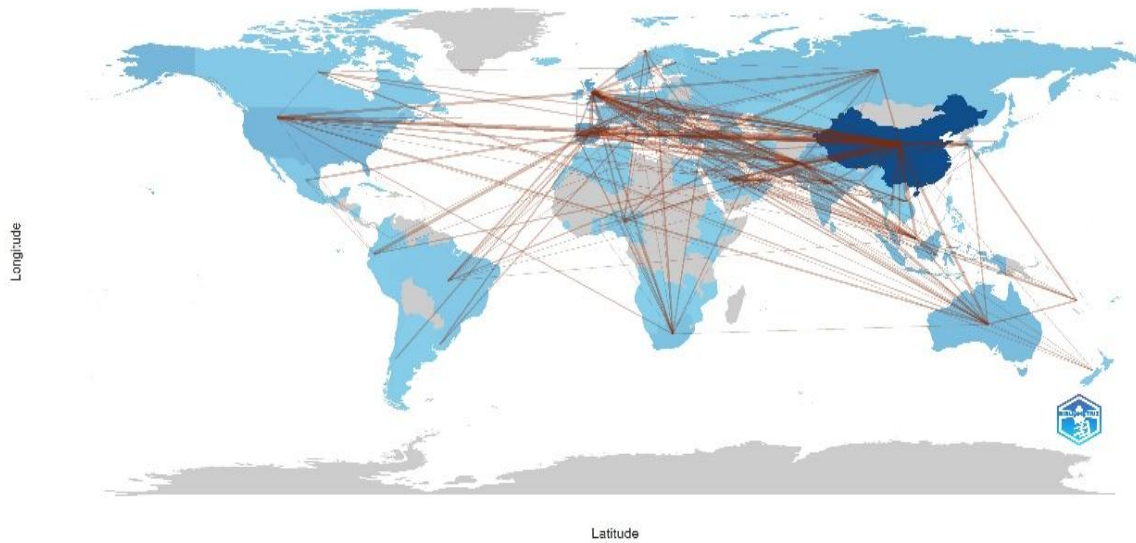
formülündeki $y(1)$, bir makalesi olan yazar sayısı ve $y(x)$ ise x makalesi olan yazar sayısıdır. Frekans tabanlı yazar sıralamasıyla karakterize edilen Lotka yasası, makale yoğunluğunu ve dağılımını kısıtlayan kare ters bir ilişki ortaya koymaktadır (Qiu vd., 2017). Lotka yasası, özellikle yazarların bir alana ne kadar katkıda bulunduğunu anlamak için önemlidir. Bu yasa, bir yazarın yaptığı çalışmalarla o alana sağladığı katkının, kaç yayınla gerçekleştiğini gösterir. Böylece, araştırmacılar, alan içindeki etkili yazarları ve bu yazarların üretkenliğini değerlendirme olanağına sahip olurlar. Lotka yasası, bibliyometrik analizlerde kaynakların ve yazarların etkisini ölçmek için faydalı bir yöntemdir (Ongun ve Işık Albayrak, 2024). Şekil 8'de Ekonomik büyüme ve turizm konusunda en çok yayın yapan 20 ülkenin uluslararası iş birliği derecesi verilmiştir.



Şekil 8. En Çok Yayın Yapan 20 Ülkenin Uluslararası İş Birliği

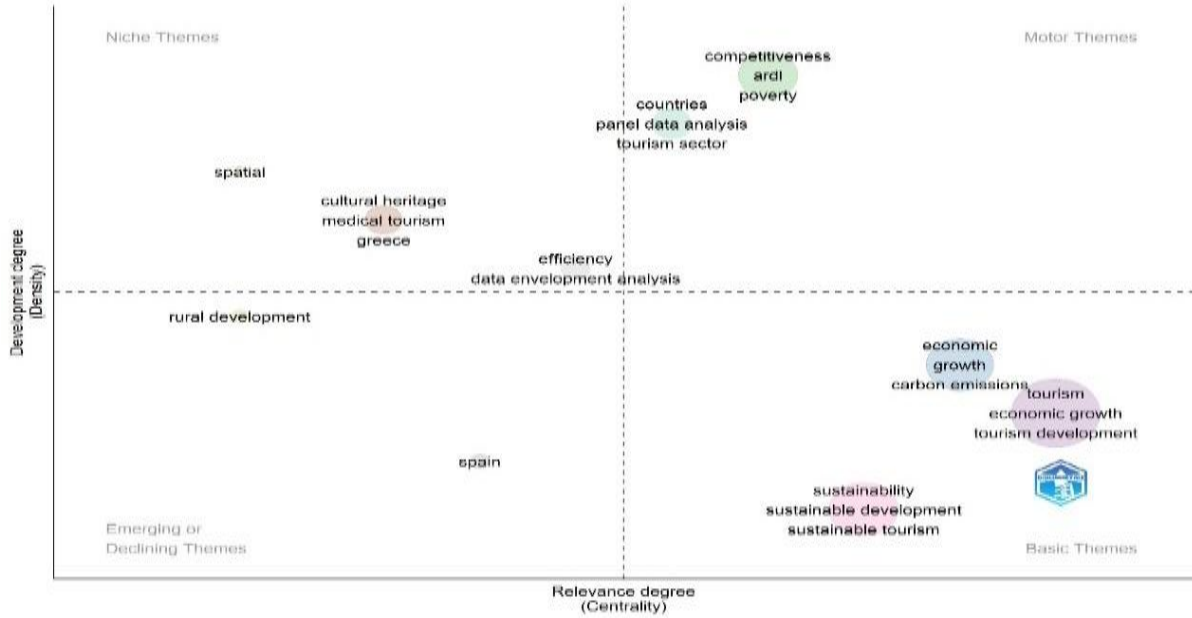
Şekil 8'deki, SCP; ülkenin kendi içindeki üretimi anlamına gelirken, MCP ise birden fazla ülkenin iş birliği ile yapılan üretimi anlamına gelmektedir (Seyran, 2021). Buna göre Çin'in 421 yayın ile en fazla üretim yapan ülke olduğu görülse bile MCP iş birliği oranının ancak %29,0 olduğu anlaşılmaktadır. Oysaki ekonomik büyüme ve turizm konusunda 19 yayını olan Norveç %63 MCP iş birliği oranı ile ilk sırada yer aldığı ortaya çıkmaktadır. Norveç'i %63 MCP iş birliği oranı ile Pakistan %56, Birleşik Krallık %46,3, Türkiye %44,2, Avustralya %40,5, İspanya, %39,1, Amerika, %36,9, Güney Afrika %33 ve Malezya %31,9 takip etmektedir. Ülkeler arasındaki bir iş birliği ağı Şekil 9 'da verilmiştir. Şekil 9'da Çin ile İngiltere, Hollanda, Amerika, Pakistan, Kore, Malezya, Avustralya ve Suudi Arabistan gibi birçok ülke arasında iş birliği olduğunu gösteriyor.

Country Collaboration Map



Şekil 9. Ülkeler Arasındaki İşbirliği Ağı

Şekil 10’da yazarların anahtar kelimelerini araştırma alanlarının alaka düzeyine ve gelişmişlik derecesine göre gruplandırılan tematik bir haritayı göstermektedir.



Şekil 10. Yazarların Anahtar Kelimeleri İle Gruplandırılan Tematik Harita

Araştırma temasının önemini ve dönemsel gelişimini analiz etmek için ilk olarak Callon ve arkadaşlarının önerdiği tematik harita (Callon vd., 1991) kullanılmıştır. Tematik harita, merkezilik (x eksen) ve yoğunluktan (y eksen) oluşan bir koordinat sistemidir. Merkezilik, seçilen temanın önemini ölçer ve yoğunluk, seçilen temanın gelişimini ölçer (Cobo vd., 2011; Nasir vd., 2020). Callon ve arkadaşlarına (1991) göre; belirli bir küme için merkezilik ölçüsü diğer kümelerle olan bağlantılarının yoğunluğu, bu bağlantılar ne kadar çok ve güçlü olursa, bu küme bilimsel veya teknolojik topluluk tarafından hayati önem taşıyan bir dizi araştırma problemini o kadar çok belirler. Yoğunluk, kümeyi oluşturan kelimeleri birbirine bağlayan bağlantıların gücünü karakterize eder. Bu bağlantılar ne kadar güçlüyse, kümelenmeye karşılık gelen araştırma sorunları o kadar tutarlı ve bütünlüklü bir bütün oluşturur. Bu nedenle, bir araştırma konusu, her biri belirli bir tema modülünü temsil eden bu iki değere göre 4 kadranda sınıflandırılabilir ve böylece araştırma konusu, anahtar kelimenin (araştırma teması) nerede olduğunu analiz ederek bibliyografik verilerini alakalı (yazar) bir anahtar kelimesi ile gösterebilir. Bu yöntem tematik haritayı dolayısıyla araştırma konularını yorumlamak için gerekli bir metottur. (Callon vd., 1991; Yu ve Muñoz-Justicia, 2020; Seyhan ve Özzeybek Taş, 2021). Tematik harita dört kadrana ayrılmıştır (Cobo vd., 2011; Nasir vd., 2020). Bunlar katranlar; motor, temel, yeni ortaya çıkan veya azalan ve niş temalardır (Seçilmiş ve Sarı, 2023; Yay, 2022). Tablo 6’da görüldüğü üzere tematik harita kümesi içerisinde 10 adet farklı kelime kümelenmesi mevcuttur. Bu kümelerin merkeziliyeti, yoğunluğu ve sıklıkları tabloda verilmiştir.

Şekil 10 ve Tablo 6 incelendiğinde, çalışmada motor tema 2 farklı kümede kümelenmiştir. Competiveness (rekabetçilik) kelimesi bu kümelerden birini temsil etmektedir. Bu kümeyi, rekabetçilik (n=21), ARDL (n=20), yoksulluk (n=15), koruma, iktisat, eğitim, terörizm (n=12), döviz kuru, yabancı yatırımlar (n=11) ve NARDL (n=10) kelimeleri temsil etmektedir. Motor teması içinde yer alan ikinci kümeyi ise countries (ülkeler) temsil etmektedir. Bu kümede ülkeler, panel veri analizi, turizm sektörü, turizm uzmanlığı (n=10) ve eko-verimlilik (n=8) kelimeleri yer almaktadır. Bu kümedeki kelimeler ekonomik büyüme ve turizm alanını şekillendirmek için önemli ve iyi geliştirilmiş kelimelerdir. Bu motor temada yer alan kelimeler, literatürde yoğun bir şekilde ele alınan hem de araştırmalarda güçlü bir şekilde merkezileşen konuları temsil eder.

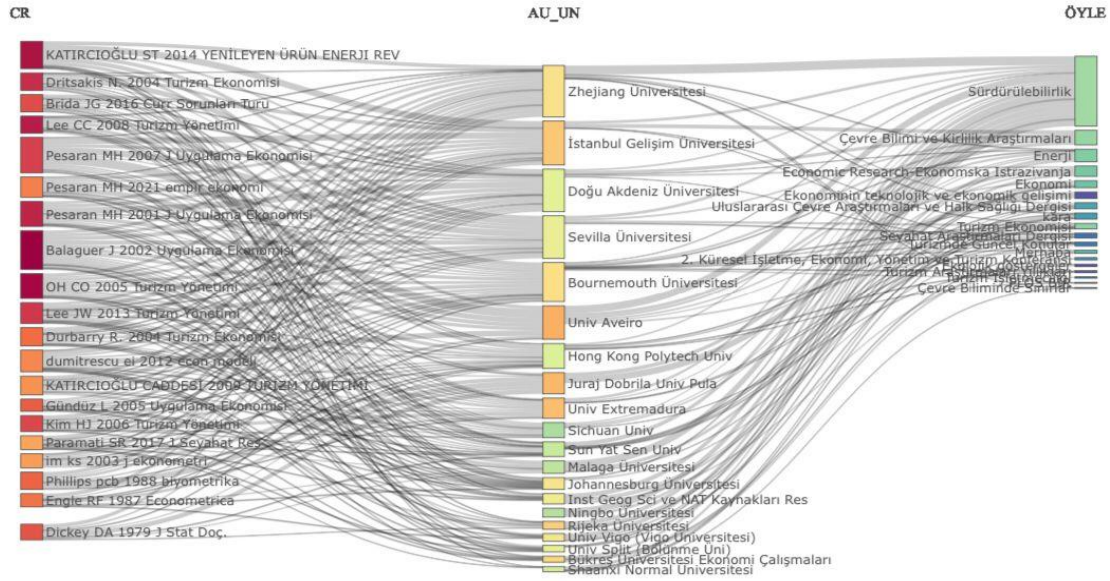
Temel tema ise 3 farklı kümede kümelenmiştir. Bunlar tourism (turizm), economic (ekonomi) ve sustainability (sürdürülebilirlik) kelimeleri altında kümelenmişlerdir. Birinci kümede turizm (n=344), ekonomik büyüme (n=316), turizm geliştirme (n=59), Çin (n=54), yenilebilir enerji (n=46), CO₂ emisyonları (n=41), Covid-19 (n=39), enerji tüketimi (n=33), panel verileri (n=31) ve Granger nedensellik (n=29) kelimeleri yer almaktadır. İkinci kümede ise, ekonomi (n=35), büyüme (n=33), karbon emisyonları ve iklim değişikliği (n=24), turizm endüstrisi (n=23), doğrudan yabancı yatırımlar (n=21), iktisat, Kuznets eğrisi (n=18), ekolojik ayak izi ve çevresel (n=15) kelimeleri temsil etmektedir. Üçüncü kümede, sürdürülebilirlik (n=71), sürdürülebilir kalkınma (n=64), sürdürülebilir turizm (n=55), gelişme (n=47), yenilik (n=28), istihdam (n=20), sürdürülebilir (n=18), girişimcilik (n=14), altyapı ve kırsal turizm (n=13) kelimeleri yer almaktadır. Temel temalar önemlidir ve araştırmaların artmasıyla motor temalara dönüşmesi muhtemeldir. Ekonomik büyüme ve turizm ile ilgili literatürde teorik çerçeve olarak kullanılan çalışmaları zenginleştirmede kullanılan anahtar kelimeler olmasına rağmen bu kelimelerin daha fazla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yeni ortaya çıkan ve azalan temada iki kümelenme oluşmuştur. Birinci kümede Spain (İspanya) (n=12) ve ikinci kümede ise rural development (kırsal kalkınma) (n=10) kelimeleri yer almaktadır. Bu temada yer alan kelimelerin ekonomik büyüme ve turizm araştırmaları açısından çok fazla önemi bulunmamaktadır. Bu temadaki kelimeler artık kaybolmaya yüz tutmuş unutulmaya başlanmışlardır ya da literatürde henüz yeni çalışılmaya başlanılmıştır.

Niş tema içerisinde ise 3 farklı kümelenme söz konusudur. Birinci küme cultural heritage (kültürel miras), ikinci küme efficiency (verimlilik) ve üçüncü küme spatial (mekansal) kelimeleri temsil etmektedir. Birinci kümede, kültürel miras (n=12), sağlık turizmi (n=12), Yunanistan (n=10) ve bölgesel (n=8) kelimeleri bulunmaktadır. İkinci kümede, verimlilik (n=16) ve veri zarflama analizi (n=8) kelimeleri bulunmaktadır. Üçüncü kümede ise sadece mekansal (n=9) kelimesi yer almaktadır. Bu niş temada yer alan kelimeler ekonomik büyüme ve turizm alanını şekillendirmek için yeterince önemli olmadığı görülen niş temalardır. Niş temadaki kelimeler belirli alt disiplinler tarafından spesifik olarak ilgi duyulan, ancak literatürün geneline tam olarak entegre olmadığını göstermektedir.

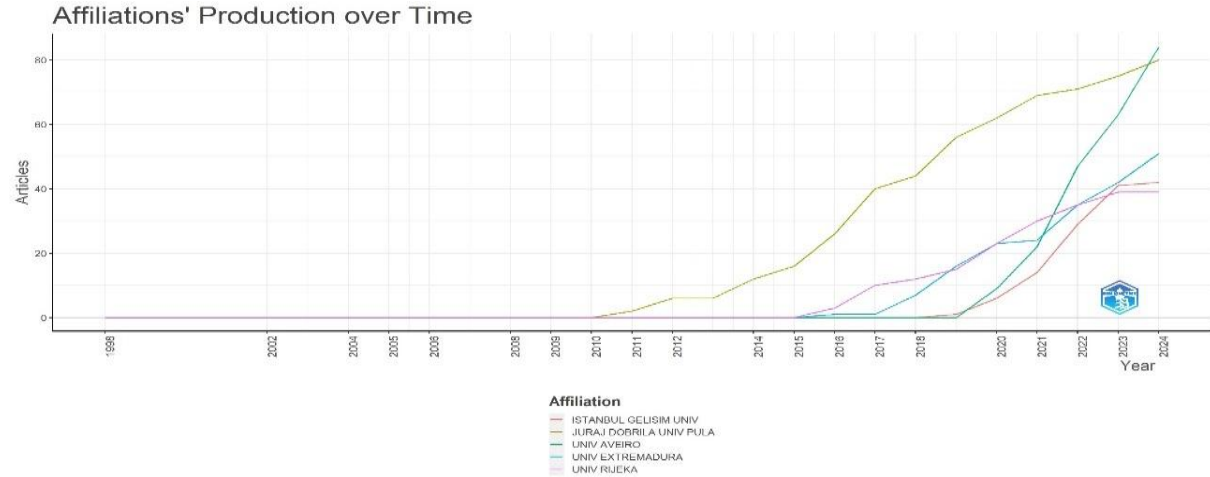
Tablo 6. Tematik Haritalamasının Kümeleri ve Sıklıkları

Küme	Callon Merkeziliyeti	Callon Yoğunluk	Sıra Merkeziliyeti	Sıra Yoğunluk	Küme Sıklığı
Economic	0,556	9,625	9	4	361
Competitiveness	0,272	11,677	7	10	205
Tourism	1,225	9,457	10	3	1602
Cultural Heritage	0,011	10,99	3	7	42
Sustainability	0,396	8,142	8	1	410
Spain	0,015	8,333	4	2	12
Countries	0,121	11,15	6	9	48
Rural Development	0	10	1,5	5	10
Efficiency	0,056	10,938	5	6	24
Spatial	0	11,111	1,5	8	9



Şekil 11. Kaynak, Kuruluş ve Yayın İlişkili Üç Alan Grafiği

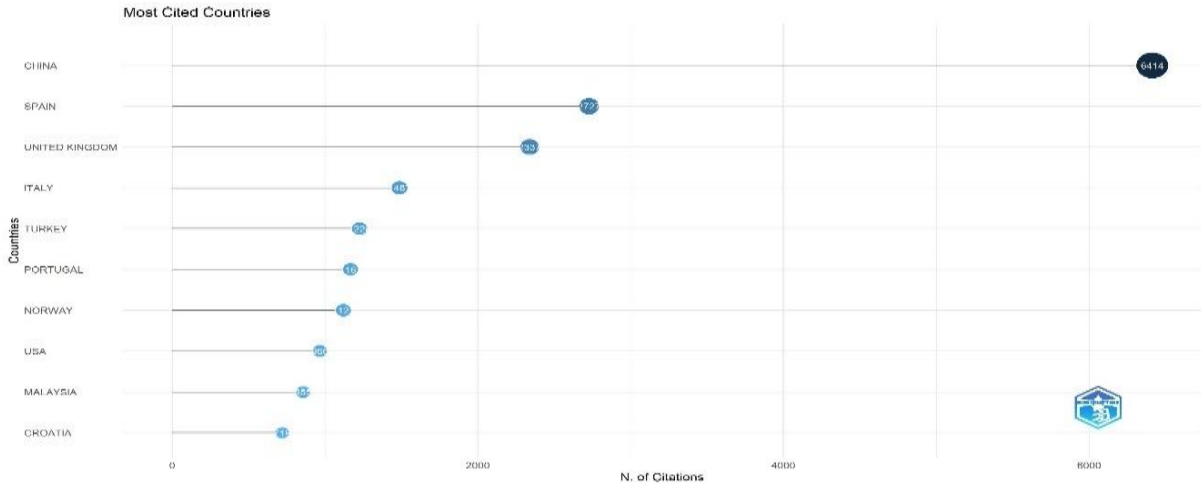
Şekil 11’de kaynak, kuruluş ve yayın ilişkisini gösteren üç alan grafiği verilmiştir. Buna göre Pesaran, M. H. (2007) ve Balaguer, J. (2002) yayınların giden akış sayılarının yüksek olduğu ve atıf aldıkları anlamına gelmektedir. Zhejiang Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi ve Sevilla Üniversitesinin yoğun bir biçimde bu konuda çalışma yaptıkları görülmektedir. Bu çalışmalarında çoğunluğu Sürdürülebilirlik dergisinde yayınlandığı görülmektedir. Yazarların bağlı olduğu kurumların üretkenliğindeki zaman içindeki değişimler Şekil 12’de verilmiştir.



Şekil 12. Yazarların Bağlı Olduğu Kurumların Üretkenlikleri

Şekil 12’ye göre, Aveiro Üniversitesi 84 araştırma, Juraj Dobriła Pula Üniversitesi 80 araştırma, Extremadura Üniversitesi 51 araştırma, İstanbul Gelişim Üniversitesi 42 araştırma ve Rijeka Üniversitesi 39 araştırma yapmıştır. Şekil 12 kurumsal bağlılıklar ve makale katkıları hakkındaki verilerin, Aveiro Üniversitesi, Juraj Dobriła Pula Üniversitesi, Extremadura Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi ve Rijeka Üniversitesi gibi belirli üniversitelerin araştırma üretkenliğine yol açtığı bir manzarayı ortaya koyduğunu göstermektedir. Bu kurumlar yalnızca kendi alanlarına önemli ölçüde katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda araştırma mükemmelliği için kıstaslar da oluşturur. Katkıda

bulunan kurumların çeşitliliği, akademik araştırmanın işbirlikçi doğasını vurgular ve akademik bilgiyi ilerletmek için gereken kolektif çabaları vurgular. Araştırmacılar için, bu tür üretken kurumlarla bağlantı kurmak, destekleyici bir araştırma ortamından ve kurumsal kaynaklardan yararlanarak görünürlüklerini ve etkilerini artırabilir. En çok atıf alan ülkeler Şekil 13’de gösterilmiştir.



Şekil 13. En Çok Atıf Alan Ülkeler

Şekil 13’de en çok atıf alan ülkeler incelendiğinde; Çin, İspanya, İngiltere, İtalya, Türkiye, Portekiz, Norveç, Amerika, Malezya ve Hırvatistan gelmektedir. Çin gerek yayın sayısı gerekse atıf sayısı bakımından her ikisinde de birinci sıradadır. Anahtar kelimelere, kaynak yayınların anahtar kelimelerine, çalışmaların başlıklarında yer alan kelimelere ve özetlere ilişkin kelime bulutları Şekil 14’de verilmiştir.



1. Anahtar Kelime Bulutu



2. Kaynak Yayınların Kelime Bulutu



3. Başlıklara İlişkin Kelime Bulutu

4- Özetlere İlişkin Kelime

Şekil 14. Anahtar Kelimelere, Kaynak Yayınların Anahtar Kelimelerine, Çalışmaların Başlıklarında Yer Alan Kelimelere ve Özetlere İlişkin Kelime Bulutları

Ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarında en sık tekrar eden anahtar kelimelerin görselleştirildiği birinci değişkende, turizm (348) ve ekonomik büyüme (316) en çok tekrar eden ilk iki kelime olarak karşımıza çıkarken bunları sırasıyla; sürdürülebilirlik (71), sürdürülebilir kalkınma (64), turizm geliştirme (59), sürdürülebilir turizm (55), Çin (54), gelişme (47), yenilenebilir enerji (46) ve CO₂ emisyonları (41) kavramları en çok tekrar eden anahtar kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaynak yayınlarda en çok kullanılan anahtar kelimelerin görselleştirildiği ikinci kelime bulutunda ise, en çok tekrar eden anahtar kelimenin ekonomik büyüme (548) kavramı olduğu görülmektedir. Ekonomik büyüme kavramını sırasıyla; etki (246), CO₂ emisyonları (173), turizm (146), enerji tüketimi (139), büyüme (115), hipotez (109), eşbütünleşme (106), talep (98) ve nedensellik (94) gibi kavramların en çok tekrar eden diğer kavramlar olduğu görülmektedir. Ekonomik büyüme ve turizm araştırmaların başlıklarına ve özetlere ilişkin kelime bulutu üçüncü ve dördüncü görselde verilmiştir. Bu iki görselde de en çok tekrar eden anahtar kelimeler, turizm, ekonomi, büyüme ve gelişme kavramlarının olduğu ve paralellik gösterdiği görülmektedir. Yazarların araştırmalarında kullandıkları anahtar kelimeler Zipf yasasına uygun olup olmadığı Tablo7’de verilmiştir.

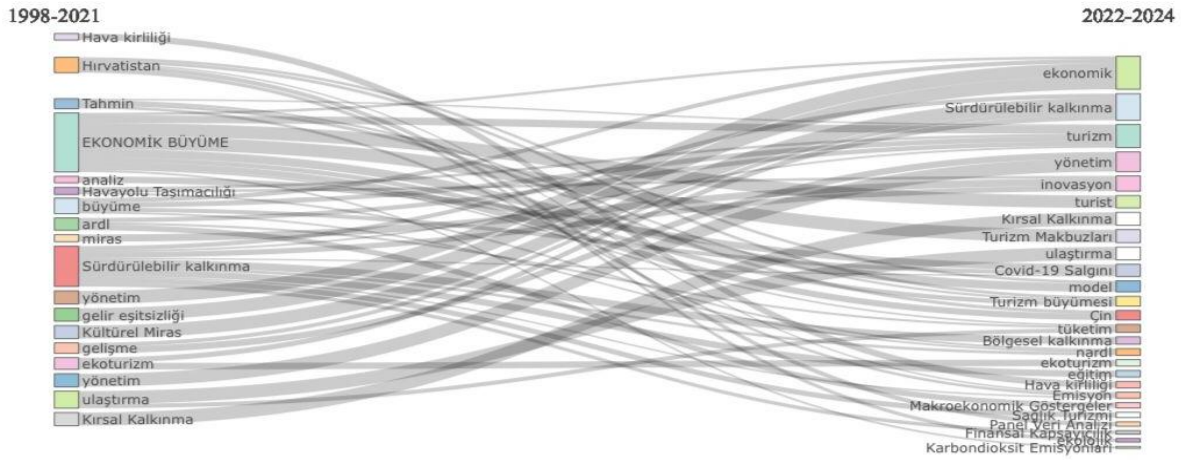
Tablo 7. Anahtar Kelime Sıklığı

Anahtar Kelimeler	Tekrar Sıklığı (f)	$r \times f = k$
Turizm	348	$348 \times 1 = 348$
Ekonomik büyüme	316	$318 \times 2 = 632$
Sürdürülebilirlik	71	$71 \times 3 = 213$
Sürdürülebilir kalkınma	64	$64 \times 4 = 256$
Turizm geliştirme	59	$59 \times 5 = 295$
Sürdürülebilir turizm	55	$55 \times 6 = 330$
Çin	54	$54 \times 7 = 378$
Gelişme	47	$47 \times 8 = 376$
Yenilenebilir Enerji	46	$46 \times 9 = 414$
CO ₂ emisyonları	41	$41 \times 10 = 410$

Zipf yasası, dildeki kelime sıklıklarının belirli bir düzene göre dağıldığını öne süren bir ilkeye dayanır. Bu yasa, özellikle büyük metinlerde kelimelerin sıklıklarının çok belirgin bir şekilde dağılacağına işaret eder.

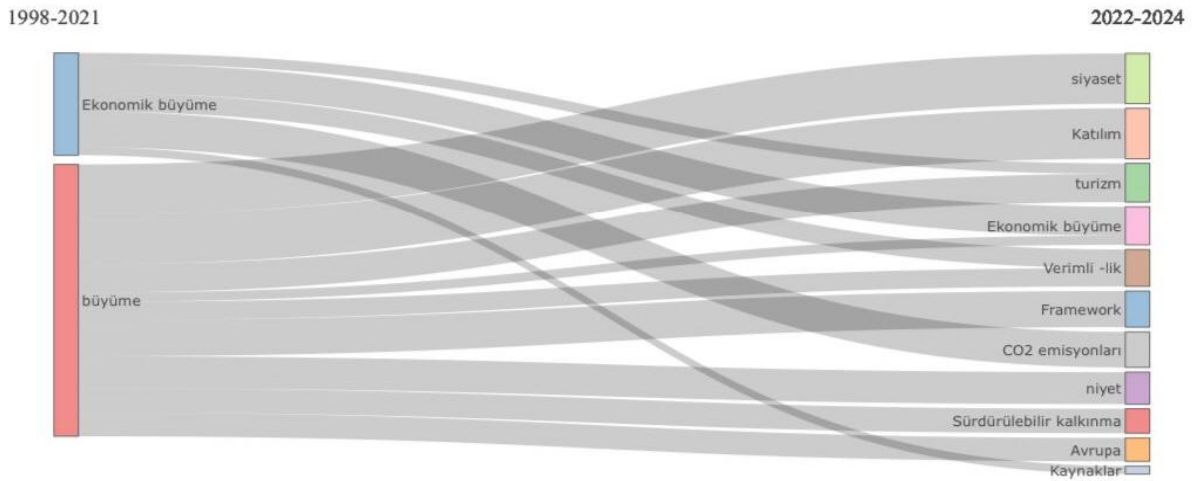
$$r \times f = k,$$

bu formül, metindeki kelimelerin sıralamasının sıklıkları ile orantılı olarak nasıl dağıldığını gösterir. Bu sıralama, sıklıklarla çarpıldığında sabit bir değeri oluşturur (Lalrempui vd., 2020). Zipf Yasası'nın her durumda geçerli olmayabilir ve bu yasanın öngördüğü sıklık dağılımıyla uyumsuz sonuçlar elde edilebilir. Zipf Yasası'nın uygulamasında uyumsuz sonuçlar vermesi, bazı kavramların daha sık kullanılması, genel olarak kelime sıklığına göre farklı bir dağılım oluşturabilir. Tablo 7'de görüldüğü üzere anahtar kelimeler Zipf yasasına uyum sağlamamaktadır ve sapmaya neden olduğu tespit edilmiştir. Şekil 15 ve Şekil 16, yazar ve kaynak yayınların en önemli anahtar kelimelerinin anahtar kelimelerin zaman içinde nasıl değiştiğini göstermektedir.



Şekil 15. Yazarların Anahtar Kelimelerinin Zaman İçindeki Değişimi

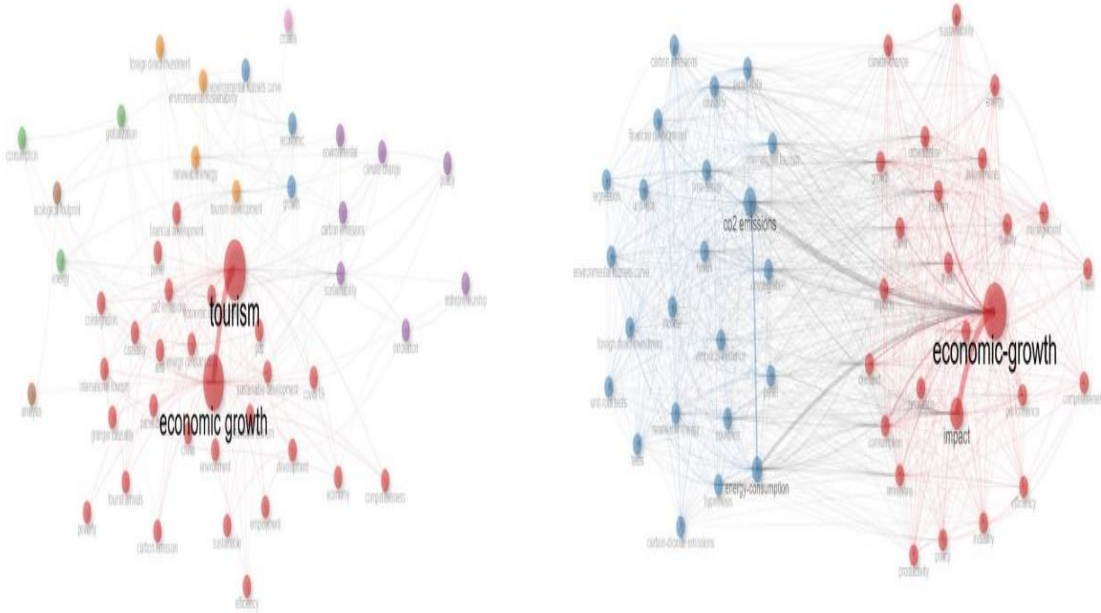
Yayınların anahtar kelime değişimi incelendiğinde 1998-2021 yıllarında en fazla tercih edilen kelimeler ekonomik büyüme, sürdürülebilir kalkınma, büyüme kültürel miras, ekoturizm, gelişim, ulaştırma, kırsal kalkınma ve Hırvatistan gibi kelimeler tercih edilmiştir. Ancak 2022-2024 yıllarında bu kelimeler genellikle ekonomik, sürdürülebilir kalkınma, turizm, yönetim, kırsal kalkınma, inovasyon, turist, Covid-19 salgını turizm büyümesi gibi kelimeler daha fazla kullanılmıştır (Şekil 15).



Şekil 16. Kaynak Yayınların Anahtar Kelimelerinin Zaman İçindeki Değişimi

Kaynak yayınların anahtar kelimelerindeki değişimde aynı biçimde 1998-2021 yıllarında büyüme ve ekonomik büyüme tercih edilmiştir. Ancak 2022-2024 yılında bu kelimeler siyaset, katılım, ekonomik

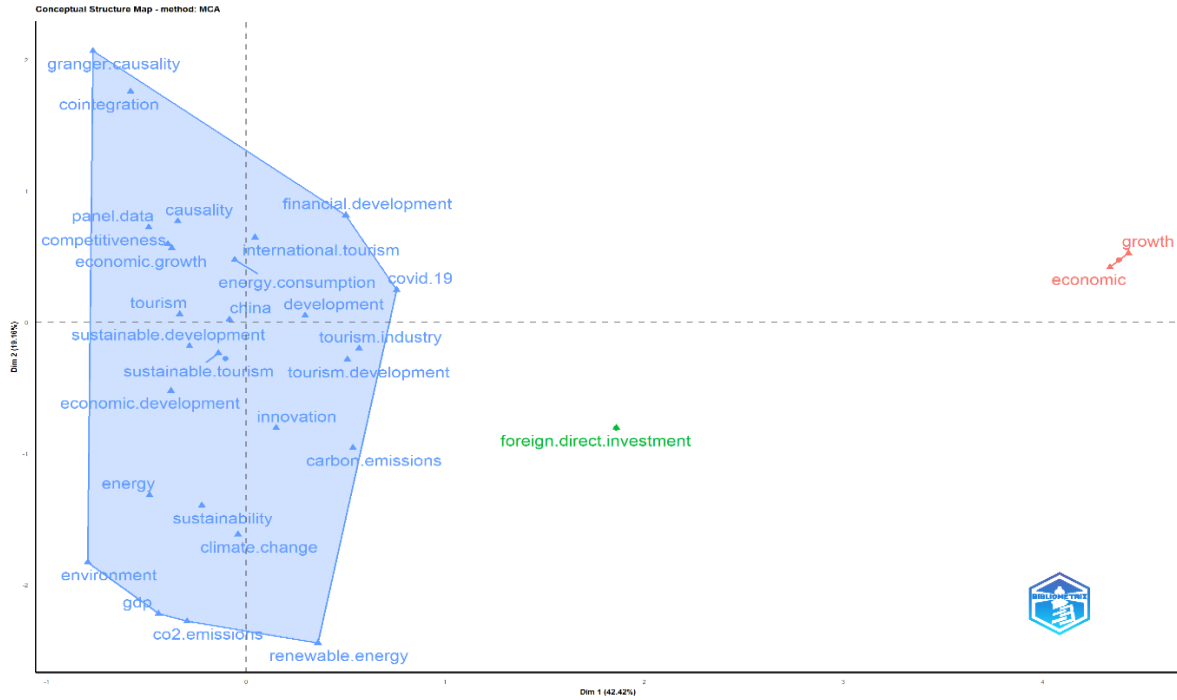
büyüme, turizm, verimlilik, CO₂ emisyonları, niyet ve sürdürülebilir kalkınma kelimelerine ağırlık verilmiştir (Şekil 16). Yazarların anahtar kelimelerine ve kaynak yayınların anahtar kelimelerine dayalı eşdizimlilik ağı Şekil 17’de verilmiştir.



Şekil 17. Yazarların Anahtar Kelimelerine ve Kaynak Yayınların Anahtar Kelimelerine Dayalı Eşdizimlilik Ağı

Şekil 17’deki görsellerde anahtar kelimelerin birbirlerine yakınlığına göre kümelendiği görülmekte olup daire şekilleri ise dairelerin boyutunun, her bir anahtar kelimenin kullanıldığı yayın sayısını yansıtmaktadır. Yani, bir anahtar kelimenin ne kadar çok kullanıldığına göre, ona karşılık gelen dairenin boyutu büyümektedir. Bu tür bir görsel genellikle bir kelime bulutu ya da görsel bir ağ analizi şeklinde olabilir (Arıcı ve Pelit, 2021).

Şekil 17’de yer alan birinci görsel incelendiğinde anahtar kelimelerin birbirine yakınlığına göre yedi farklı kümelenmenin olduğu görülmektedir. Bu kümelerden en büyüğünün turizm ve ekonomik büyüme kavramları etrafında olduğu görülürken, ikinci kümenin ekonomi ve büyüme kavramları etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Daha sonra sırasıyla üçüncü küme enerji, tüketim ve küreselleşme kavramlarından oluşmaktadır. Dördüncü kümede sürdürülebilirlik, girişimcilik ve CO₂ emisyonları kavramı etrafında olduğu görülmektedir. Beşinci kümede ise, turizm gelişimi ve yenilenebilir enerji etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Analiz ve ekolojik ayak izi kavramları altıncı kümede ve Hırvatistan ise yedinci kümede yer almıştır. Şekil 17’de yer alan ikinci görsel incelendiğinde anahtar kelimelerin birbirine yakınlığına göre iki farklı kümelenmenin olduğu görülmektedir. Kırmızı renkteki birinci kümede ekonomik büyüme, etki ve turizm kavramları etrafında olduğu görülürken, mavi renkteki ikinci kümede ise, CO₂ emisyonları, enerji tüketimleri ve hipotez kavramları etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Fonsiyonel analiz ve anahtar kelimelerin yapı haritası Şekil 18’de verilmiştir.



Şekil 18: Fonsiyonel Analiz ve Anahtar Kelimelerin Yapı Haritası

Şekil 18’de fonsiyonel analiz ve anahtar kelimeler yoluyla oluşturulan kavramsal bir yapı haritası olan faktöriyel analiz sonuçlarını gösterir. Bu harita, 30 anahtar kelimeler üç ayrı küme oluşturarak göstermiştir. Mavi renk ile vurgulanan ilk kümenin merkezinde, sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir gelişme, turizm, Çin, ekonomik kalkınma, inovasyon, karbon emisyonları, sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, enerji, enerji tüketimi, uluslararası turizm, nedensellik, ekonomik büyüme, panel veri, rekabet, eşbütünleşme, gelişme, turizm geliştirme ve turizm sektörü gibi kelimeleri içeren konular yer almıştır. Mavi renk kümenin köşelerinde ise, çevre, CO₂ emisyonları, GSYİH, yenilenebilir enerji, COVID-19 salgını, finansal geliştirme ve granger nedensellik gibi kelimeleri içeren konular yer almaktadır. Kırmızı renkte gösterilen ikinci kümede, büyüme ve ekonomi gibi temel konuları içermektedir. Yeşille gösterilen üçüncü kümede ise, doğrudan yabancı yatırımlar gibi konular bulunmaktadır. Ekonomik büyüme ve turizm alanındaki araştırmalarda en çok atıf alan yayınlar ve yazarlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Araştırmada En Çok Atıf Alan Yayınlar

Yazar	Yıl	Yayın Adı	Yayın Yeri	Atıf Sayısı
Balaguer ve Cantavella-Jorda	2002	Tourism as a Long-run Economic Growth Factor: The Spanish Case	Applied Economics	821
Alola vd.,	2019	Dynamic Impact of Trade Policy, Economic Growth, Fertility Rate, Renewable and Non-Renewable Energy Consumption on Ecological Footprint in Europe	Science of the Total Environment	553
D’Amato vd.,	2017	Green, Circular, Bio Economy: A Comparative Analysis of Sustainability Avenues,	Journal of Cleaner Production,	538
Kim vd.,	2006	Tourism Expansion and Economic Development: The Case of Taiwan	Tourism Management	450
Comerio ve Strozzi	2019	Tourism and its Economic Impact: A Literature Review Using Bibliometric Tools.	Tourism Economics,	280

Stylos vd.,	2016	Destination Images, Holistic Images and Personal Normative Beliefs: Predictors of Intention to Revisit a Destination	Tourism Management	248
del Rio-Chanona vd.,	2020	Supply and demand shocks in the COVID-19 pandemic: an industry and occupation perspective	Oxford Review of Economic Policy	242
Shahzad vd.,	2017	Tourism-led growth hypothesis in the top ten tourist destinations: New evidence using the quantile-on-quantile approach,	Tourism Management	230
Jebli vd.,	2019	The dynamic linkage between renewable energy, tourism, CO ₂ emissions, economic growth, foreign direct investment, and trade,	Latin American Economic Review	202
Alam ve Paramati	2016	The Impact of Tourism on Income Inequality in Developing Economies: Does Kutnezs Curve Hypothesis Exist?,	Annals of Tourism Research	191

Akademi tarafından atıf sayısı; bir çalışmanın şöhretini yansıtmaktadır. Dolayısıyla o alanda hem çalışma hem de yazarın bir saygınlığının kabulü anlamına gelmektedir. Bilimsel bir çalışmanın önemli amaçlarından birisi, diğer araştırmacılar üzerinde ve o bilim alanında etkisini yaratmaktır (Çuhadar vd., 2022). Tablo 8 incelendiğinde, ekonomik büyüme ve turizm alanında en fazla atıf alan on yayın sırasıyla Balaguer ve Cantavella-Jorda (2002), Alola vd., (2019), D'Amato vd., (2017), Kim vd., (2006), Comerio ve Strozzi (2019), Stylos vd., (2016), del Rio-Chanona vd., (2020), Shahzad vd., (2017), Jebli vd., (2019) ve Alam ve Paramati (2016) olduğu belirlenmiştir. Bundan dolayı ekonomik büyüme ve turizm konusundaki temel yayınların bu yazarlar tarafından kaleme alınan çalışmalar olduğu söylenebilir. Çalışmaların incelenmesi sonucunda ekonomik büyüme ve turizm konusunda en fazla atıf alan yayınların yayınlandığı dergilerin Tourism Management, Annals of Tourism Research, Applied Economics, Latin American Economic Review, Oxford Review of Economic Policy, Tourism Economics, Oxford Review of Economic Policy, Journal of Cleaner Production ve Science of the Total Environment olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarının yıllar içerisindeki gelişim seyrini tespit etmek ve bu alan yazındaki çalışmaların genel özelliklerini ortaya koymayı amaçlanan bu çalışmada, Web of Science veri tabanından 1998-2024 (Ağustos 26) tarihi itibarıyla 1762 adet araştırma değerlendirilmiştir.

1998-2024 yılları arasında 1762 adet ekonomik büyüme ve turizm alanındaki araştırmaların %85,98'i makalelerden oluşmaktadır. Yapılan yayınların yıllara göre dağılımları incelendiğinde, özellikle bu konuya olan ilginin arttığı ve yayın sayısında ve buna paralel olarak atıf sayısında büyük bir artış olduğu tespit edilmiştir. Toplam yazar sayısı 4846, tek yazarlı çalışma sayısı ise 197 ve çalışma başına ortak yazar sayısı 3,09 olarak tespit edildi. Yayınların çoğu ortak yazarlar vasıtasıyla çalışılmış olup çoklu yazarlar tarafından yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma araştırmacıların bilimsel üretkenliği bakımından değerlendirildiğinde, araştırmacıların %86,5'i sadece bir yayın yapmıştır. Lotka yasasına göre beklenen değer ile gerçekleşen değer arasında büyük fark ortaya çıkmıştır. Örneğin tek yayın yapan yazarların sayısı, beklenen değer için %60 yani 2908 yazarın tek yayın yapması, ancak tespit edilen değer %86.5 yani 4191 yazarın tek yayın yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Lotka yasasına göre değerlendirildiğinde ekonomik büyüme ve turizm ile ilgili alan yazının yetersiz ve geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ancak Bradford yasasına göre çekirdek dergi gurubunda yer alan Sustainability dergisi 254 yayın ile birinci bölgede yer almaktadır ve en fazla yayının yapıldığı dergi konumundadır. Üç bölgedeki yayın sayısı ve yüzdeleri (%33 civarı) birbirine yakın olması ve hata katsayısının %3.614 olmasından dolayı dergi ve yayınların dağılımı Bradford yasasına uygun olduğu

anlaşmıştır. Ayrıca Zipf yasasının uygulanması sonucunda bulgularla uyuşmayan sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Kaynaklara göre en çok atıf alan çalışmaların yayımlandığı kaynaklar incelendiğinde, 3659 atıfla en çok atıf alan derginin, Sürdürülebilirlik isimli dergi olduğu, bu dergiyi 1515 atıfla yakından takip eden diğer derginin ise Çevre Bilimi ve Kirlilik Araştırmaları isimli dergi olduğu göze çarpmaktadır. Bradford Yasası'na göre, Sürdürülebilirlik, Çevre Bilimi ve Kirlilik Araştırmaları ve Turizm Ekonomisi dergileri en üretken dergilerdir ve temel kaynaklarda diğer dergilere kıyasla çekirdek kaynaklar içinde daha büyük bir orana sahiptir. Bu dergiler, yayın sayısı, h-indeksi, toplam atıf sayısı ve yayın sıralaması açısından ilk üç arasında yer alıyor. Bu dergileri sırasıyla Enerji, Ekonomik Araştırmalar ve Ekonomi dergileri takip etmektedir. Özellikle ekonomik büyüme ve turizm üzerinde çalışacak yeni araştırmacıların bu dergileri takip etmesi önemlidir. Skare, M., Li, Y., Madaleno, M., Adedoyin, F. F., Wang, Y., Wang, X., Bekun, F. V., Zhang, Y., Alvarez-Garcia, J. ve Li, J., yayınladıkları makale sayısı göz önüne alındığında önde gelen yazarlar arasındadır. Aynı konu üzerine literatürü takip etmek isteyen araştırmacılar için ilgili yazarların çalışmalarının da önemli olacağı düşünülmektedir.

Web of Science veri tabanından elde edilen ekonomik büyüme ve turizm araştırmalarının anahtar kelimelerin kullanım sıklığı incelenmiştir. İncelenen diğer konular, yazarların araştırmalarında ne sıklıkla hangi anahtar kelimelerini kullanmakta, ayrıca kaynak yayınlarda kullanılan anahtar kelimelerin sıklıkları kullanılmış ve araştırmalar hangi konularda yoğunlaşmıştır. Araştırmalarda en sık kullanılan anahtar kelimeler; turizm, ekonomik büyüme, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma, turizm geliştirme, sürdürülebilir turizm, Çin, gelişme, yenilenebilir enerji ve CO₂ emisyonları kavramlarıdır. Kaynak yayınlarda en çok kullanılan anahtar kelimeler ise, ekonomik büyüme, etki, CO₂ emisyonları, turizm, enerji tüketimi, büyüme, hipotez, eşbütünleşme, talep ve nedensellik gibi kelimeler olduğu görülmektedir. Büyük çoğunlukla her ikisinde kullanılan anahtar kelimelerin aynı veya birbirine benzer olması araştırmacılar tarafından konunun yaygın olarak araştırıldıklarını ortaya koymaktadır. Kaynak yayınlarda sadece eşbütünleşme ve nedensellik analizi gibi sınırlı sayıdaki kelimeleri içeren ampirik yöntem kullanması literatürün eksikliğidir (Gaberli, 2023). Ampirik yöntemlerin çeşitlendirilmesi literatürün ilerlemesi için önemlidir.

Web of Science veri tabanındaki çalışmaların ilki 1998 yılında yayınlanmıştır. Önemli bulgulardan biri de 2007'den sonra ekonomik büyüme ile turizm arasındaki ilişkiye dair çalışmaların sayısındaki yüzde %100'ün üzerindeki artış miktarıdır. Bu sonuç Gaberli (2023) çalışmasıyla örtüşmektedir. 2007-2008 küresel krizinden sonra hızlanan ekonomik büyüme arayışının bu artışta rol oynayabileceği düşünülmektedir. Ancak artış %100 olsa bile ve yüzdelik artış o yılda olmuş olsa da yayın sayısı sadece dokuzla sınırlı kalmıştır. Buna karşın COVID-19 pandemisinin bitmesi ve turizm sektörünü olumsuz etkilemesi sonucunda, özellikle 2022 yılında sayısı bakımından en yüksek olan 344 adet yayına ulaşıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaların genellikle COVID-19 pandemisinin turizm üzerindeki etkilerini araştıran makaleler olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan analizlere göre, ekonomik büyüme ve turizm alanındaki araştırma eğilimlerinin önemli bir kısmı sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir turizm, turizm, verimlilik, CO₂ emisyonları, kültürel miras, ekonomik büyüme ve rekabetçilik gibi temel konularda yoğunlaşmaktadır. Bu eğilimlerin, turizm sektörünün gelecekteki gelişimine ışık tutan kilit alanlar olduğu söylenebilir. Ayrıca, en fazla atıf alan yazarlara ait çalışmaların da benzer alanlarda yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bu durum, ekonomik büyüme ve turizmin daha geniş bir perspektifte ele alınmasının sektöre katkı sağlayacağını ortaya koymaktadır. Günümüzün ekonomik sorunlarının turizm ile ilişkilendirilerek ele alınması, sektöre olan ilginin artmasını ve çözüm önerilerinin daha verimli bir şekilde geliştirilmesini sağlayacaktır.

Bu araştırma, araştırmacılara önemli ölçüde katkı sağlayabilir, çünkü ana yazarlar, kurumlar, ülkeler, yürütülen araştırmalar, analiz edilen konular ve araştırma eğilimleri hakkında değerli bilgiler sağlamaktadır. Ayrıca konu ile ilgili yapılan tematik haritası ile yıllara göre araştırma eğilimlerini incelemek açısından da önemli bir kaynak niteliğindedir. Her bilimsel araştırmada olduğu gibi bu

çalışmanın da bazı sınırlılıkları ve gelecek çalışmalar için önerileri bulunmaktadır. Bu anlamda, amaç nicelikten ziyade niteliğe öncelik vermek olduğu için analiz için yalnızca Web of Science veri tabanı seçilmiştir. Dahası, çalışmanın bibliyometrik çalışmalara özgü bir sınırlaması vardır, çünkü çalışmaların içeriği incelenmez (Marco-Lajara vd., 2023), bunun yerine analiz edilen bilimsel üretimin niceliksel bir analizi yapılabilir. Araştırma; Rstudio programına uyumlu olmasından dolayı Web of Science veri tabanı ile sınırlandırılmıştır. Farklı veri tabanları kullanılarak veri çekilememesi araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Web of Science veri tabanından farklı olarak Scopus, Dimensions, Microsoft Akademik, PubMed, Google Akademik, EBSCO, Host ve JSTOR gibi veri tabanları kullanılarak daha geniş kapsamlı bibliyometrik araştırmalar yapılabilir. Buna ilaveten Citespace, Pajek ve VOSviewer gibi farklı görsel haritalama programları kullanılarak da gelecek çalışmalarda karşılaştırma yapılması mümkündür. Bunlara ilaveten yapılan atıfların analizini kapsayan ayrıntılı çalışmaların yapılması da araştırmacılara önerilir. Bu araştırma ekonomik büyüme ve sürdürülebilir turizm politikaların önemine vurgu yaparak başta üniversitelerdeki bu konuyu inceleyen akademisyenler olmak üzere farklı kurum ve işletmeler için sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi için temel oluşturabilir. Toplumsal katkı olarak, araştırmadaki sonuçlar turizmde politika kararları alırken ve kaynak tahsis ederken üniversitelerde, devlet kurumlarında çalışan politika yapımcılar ve üst düzey yöneticiler için faydalı olabilir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, M. ve Batcha, M., S. (2020). "Examining the Scientific Productivity of Authors in Dyslexia Research: A Study Using Lotka's Law". *Libr Philos Pract*, 4(5), 4198.
- Alam, Md., S., ve Paramati, S., R. (2016). "The Impact of Tourism on Income Inequality in Developing Economies: Does Kuznets Curve Hypothesis Exist?", *Annals of Tourism Research*, 61, 111-126.
- Alola, A., A., Bekun, F., V., ve Sarkodie, S., A. (2019). "Dynamic Impact of Trade Policy, Economic Growth, Fertility Rate, Renewable and Non-Renewable Energy Consumption on Ecological Footprint in Europe", *Science of the Total Environment*, 685, 702-709.
- Altınar, A. (2019). "Turizm ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği (1969- 2018)", *Anadolu İktisat ve İşletme Dergisi*, 3(2), 114-133.
- Arıcı, S. ve Pelit, E. (2021). "İletişim Temalı Turist Rehberliği Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi", *Turist Rehberliği Dergisi*, 4(2), 80-105.
- Aria, M. ve Cuccuolli, C. (2017). "Bibliometrix: An R-Tool for Comprehensive Science Mapping Analysis", *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975.
- Aslan, A. (2008), "Türkiye'de Ekonomik Büyüme ve Turizm İlişkisi Üzerine Ekonometrik Analiz", *Erciyes Üniversitesi SBE Dergisi*, 24, 1-11.
- Aslantürk, E. ve Baltacı, M. (2023). "Turizmde Yeşil Pazarlama: Bibliyometrik Bir Analiz". *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 45-56.
- Bahar, O. (2006). "Turizm Sektörünün Türkiye'nin Ekonomik Büyümesi Üzerindeki Etkisi: VAR Analizi Yaklaşımı", *C.B.Ü. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 13(2), 137-150.
- Bahar, O., ve Bozkurt, K. (2010). "Gelişmekte Olan Ülkelerde Turizm-Ekonomik Büyüme İlişkisi: Dinamik Panel Veri Analiz", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 255-265.
- Balaguer J. ve Cantavella-Jorda, M. (2002). "Tourism as a Long-run Economic Growth Factor: The Spanish Case", *Applied Economics*, 34, 877-884.
- Belloumi, M. (2010). "The Relationship Between Tourism Receipts, Real Effective Exchange Rate and Economic Growth in Tunisia". *International Journal of Tourism Research*, 12(5), 550-560.
- Bozkurt, E., ve Topçuoğlu, Ö. (2013), "Türkiye'de Ekonomik Büyüme ve Turizm İlişkisi", *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, (7), 91-105.
- Brida, J., Carrera, E. ve Risso, W. (2008). "Tourism's Impact on Long-run Mexican Economic Growth", *Economics Bulletin*, 3(7), 1-10.

Brida, J., Punzo, L. ve Risso, W. (2011). "Research Note: Tourism as a Factor of Growth-The Case of Brazil", *Tourism Economics*, 17(6), 1375-1386.

Callon, M., Courtial, J. P., ve Laville, F. (1991). "Co-word Analysis as a Tool for Describing the Network of Interactions Between Basic and Technological Research: The Case of Polymer Chemistry". *Scientometrics*, 22(1), 155-205.

Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., ve Herrera, F. (2011). "Science Mapping Software Tools: Review, Analysis, and Cooperative Study Among Tools". *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(7), 1382-1402.

Comerio, N., ve Strozzi, F. (2019). "Tourism and Its Economic Impact: A Literature Review Using Bibliometric Tools", *Tourism Economics*, 25(1), 109-131.

Crompton, J., L. (1979). "Motivations for Pleasure Vacation", *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408-424.

Çetintaş, H., ve Bektaş, Ç. (2008). "Türkiye'de Turizm ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Kısa ve Uzun Dönemli İlişkiler", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 37-44.

Çimen, Z. (2024). "A Bibliometric Analysis on the Environmental Goods and Services Sector (EGSS)". *International Journal of Environment and Geoinformatics (IJEGEO)*. 11(4), 89-100.

Çoban, O., ve Özcan, C., C. (2013). "Türkiye'de Turizm Gelirleri- Ekonomik Büyüme İlişkisi: Nedensellik Analizi (1963-2010)", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(1), 243-261.

Çuhadar, M., Ongun, U., ve Topsakal, Y. (2022). "Kültürel Miras ve Dijitalleşme Konusunda Yayınlanmış Çalışmaların Bibliyometrik Analizi", *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(4), 3418-3443.

Çuhadar, Y. (2024a). "Yoksul Yanlısı Turizm Bağlamında Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi: Web Of Science Örneği", *Journal of Tourism and Gastro nomy Studies*, 12(1), 204-226.

Çuhadar, Y. (2024b). "Gıda Neofobisi İle İlgili Akademik Yayınların Vosviewer İle Bibliyometrik Analizi", *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 21(1), 116-132.

D'Amato, D., Droste, N., Allen, B., Kettunen, M., Lahtinen, K., Korhonen, J., Leskinen, P., Matthies, B., D. ve Toppinen, A. (2017). "Green, Circular, Bio Economy: A Comparative Analysis of Sustainability Avenues", *Journal of Cleaner Production*, 168, 716-734.

del Rio-Chanona, R., M., Mealy, P., Pichler, A., Lafond, F., Farmer, J., D. (2020). "Supply and Demand Shocks in the COVID-19 Pandemic: an Industry and Occupation Perspective", *Oxford Review of Economic Policy*, 36 (Issue Supplement_1), 94-137.

Dritsakis, N. (2004). "Tourism as a Long-Run Economic Growth Factor: An Empirical Investigation for Greece Using Causality Analysis", *Tourism Economics*, 10(3), 305-316.

Durberry, R. (2004). "Tourism and Economic Growth: The Case Mauritius. *Tourism Economics*", 10(4), 389-401.

Elango, B. ve Rajendran, P. (2012). "Authorship Trends and Collaboration Pattern in the Marine Sciences Literature: A Scientometric Study". *International Journal of Information Dissemination and Technology*, 2(3), 166-169.

Esen, E., ve Özata, E. (2015). "Turizmin Ekonomik Büyüme Etkisi: Turizme Dayalı Büyüme Hipotezinin Türkiye İçin Geçerliliğinin ARDL Modeli ile Analizi", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 43-58.

Fang, Y., Yin, J., ve Wu, B. (2018). "Climate Change and Tourism: A Scientometric Analysis Using Citespace", *Journal of Sustainable Tourism*, 26(1), 108-126.

Gaberli, Ü. (2023). "Tourism Growth: A Bibliometric Analysis from the Web of Science (WoS) Database", *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2023(1), 28-39.

Goodman, D., ve Deis, L. (2005). "Web of Science (2004 Version) and Scopus, The Charleston", *Advisor*, 6(3), 5-21.

Gu, M., ve Wong, P.P. (2006). "Residents' Perception of Tourism Impacts: A Case Study of Homestay Operators in Dachangshan Dao, North-East China". *Tourism Geographies*, 8(3), 253-273.

- Güler, G. (2023). "A Bibliometric Analysis of Power Analysis Studies", *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 14(3), 235-248.
- Gündüz, L. ve Hatemi, A. (2005). "Is the Tourism-led Growth Hypothesis Valid for Turkey", *Applied Economics*, 12(8), 499-504.
- Jacso, P. (2005). "As We May Search-Comparison of Major Features of The Web of Science, Scopus, and Google Scholar Citation-Based and Citation-Enhanced Databases", *Current Science*, 89(9), 1537-1547.
- Jebli, M., B., Slim Ben Youssef, S., B., ve Apergis, N. (2019). "The Dynamic Linkage Between Renewable Energy, Tourism, CO₂ Emissions, Economic Growth, Foreign Direct Investment, and Trade", *Latin American Economic Review*, 28, 2.
- Kırbaş Kasman, S. ve Kasman A. (2004). "Turizm Gelirleri ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Eş-Bütünleşme ve Nedensellik İlişkisi", *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 19(7), 122-131.
- Kim, H., J., Chen, M., H., ve Jang, S., C., (2006). "Tourism Expansion and Economic Development: The Case of Taiwan", *Tourism Management*, 27, 925-933.
- Koyuncu, F.T. (2015). "Turizm Gelirinin Türkiye'nin Makroekonomik Performansına Katkısı: Ekonometrik Bir Çözümleme", *Journal of International Social Research*, 8(38), 959-968.
- Lalrempuii, S., Ngurtinkhuma, R, ve Mishra, R. (2020). "Application of Bibliometric Laws in Doctoral Theses of Library and Information Science in the Universities of North East India". *Journal of Indian Library Association*, 55(4), 47-58.
- Lean, H.H. ve Tang, C.F. (2009). Is the Tourism-Led Growth Hypothesis Stable for Malaysia? A Note", *International Journal of Tourism Research*, 12(4), 375-378.
- Lee, C., C., ve Chang, C., P. (2008). "Tourism Development and Economic Growth: A Closer Look at Panels", *Tourism Management*, 29, 180-192.
- Li, J., ve Hale, A. (2016). "Output Distributions and Topic Maps of Safety Related Journals". *Safety Science*, 82, 236-244.
- Lotka, A., J. (1926). "The Frequency Distribution of Scientific Productivity", *Journal of The Washington Academy of Sciences*, 16(12), 317-323.
- Marco-Lajara, B., Martínez-Falcó, J., Millan-Tudela, L., A. ve Sánchez-García, E. (2023). "Analysis of the Structure of Scientific Knowledge on Wine Tourism: A Bibliometric Analysis". *Heliyon*, 9(2), e13363.
- Mukherjee, D., Lim, W., M., Kumar, S., ve Donthu, N. (2022). "Guidelines For Advancing Theory And Practice Through Bibliometric Research", *Journal of Business Research*, 148, 101-115.
- Narayan, P. K. ve Prasad B.C. (2003). "Does Tourism Granger Causes Economic Growth in Fiji?", *Empirical Economic Letters*, 2(5), 199-208.
- Nasir, A., Shaukat, K., Hameed, I. A., Luo, S., Alam, T. M., ve Iqbal, F. (2020). "A Bibliometric Analysis of Corona Pandemic in Social Sciences: A Review of Influential Aspects and Conceptual Structure". *IEEE Access*, 8, 133377-133402.
- Oh, C. (2005). "The Contribution of Tourism Development to Economic Growth in the Korean Economy", *Tourism Management*, 26(11), 39- 44.
- Ongan S. ve Demiröz D.M. (2005). "The Contribution of Tourism to the Long-Run Turkish Economic Growth", *Ekonomicky Casopis*, 53(9), 880-894.
- Ongun, U. (2023). "Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma Yayınlarının Vosviewer ile Bibliyometrik Analizi", *Journal Of Tourism Intelligence And Smartness*, 6(2), 79-97.
- Ongun, U. (2024). "Turizmin Karanlık Yüzü: Seks Turizmi Bibliyometrik Analiz", (ss. 99-130), (Ed. Yağbasan, M.), *Sosyal Bilimler Alanında Akademik Araştırma ve Değerlendirmeler-II*, Özgür Yayınları, Gaziantep.
- Ongun, U. ve Çuhadar, Y. (2024). "Web of Science Veri Tabanındaki Yavaş Şehir (Cittaslow) Yayınların Bibliyometrik Analizi", *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 7(2), 105-123.

- Ongun, U. ve Işık Albayrak, A. (2024). "Mapping Research on Second Homes and Tourism: A Bibliometric Analysis Using Bradford, Lotka and Zipf's Laws". (ss. 89-126), İçinde (Ed: Bayram, A. T. & Kavlak, H. T.), *Researches on Tourism IV*. Özgür Publications. Gaziantep.
- Özkan, Ö. (2023). "Denetimde Rotasyon Çalışmalarının R Programı ile Bibliyometrik Analizi", (ss. 99-120), (Ed. Karyağdı, N., G.), *Denetimde Yeni Trendler Teori ve Uygulamalar 2*, Özgür Yayınları, Gaziantep.
- Pablo-Romero, M. Del P., ve Molina, J., A. (2013). "Tourism and Economic Growth: A Review of Empirical Literature", *Tourism Management Perspectives*, 8, 28-41.
- Proença, S. ve Soukiazı, E. (2008). "Tourism as an Economic Growth Factor: A Case Study for Southern European Countries", *Tourism Economics*, 14 (4), 791-806.
- Qiu, J, Zhao, R, Yang S. ve Dong, K. (2017). "Author Distribution of Literature Information: Lotka's Law. Informetrics". Springer, Singapore, 145-183.
- Ross, G., F. (1992). "Resident Perception of the Impact of Tourism on an Australian City. Journal of Travel Research", 3(3), 13-17.
- Samırkaş, M., ve Samırkaş, M., C. (2014). "Turizm Sektörünün Ekonomik Büyüme Etkisi: Türkiye Örneği", *İşletme Fakültesi Dergisi*, 15(1), 63-76.
- Schubert, S., F., Brida, J., G., ve Risso, W., A. (2011). "The Impacts of International Tourism Demand on Economic Growth of Small Economies Dependent on Tourism", *Tourism Management*, 32, 377-385.
- Seçilmiş, C., ve Sarı, Y. (2023). "Kırsal Turizme İlişkin Araştırma Eğilimleri Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz", *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 7(2), 322-340.
- Seyhan, F. ve Özzybek Taş, M. (2021). "Sağlık Turizmi Konusunda Yapılan Çalışmaların "R Tabanlı" Bibliyometrik Analizi". *International Social Sciences Studies Journal*, 7(81), 1569-1586.
- Seyran, F. (2021). "İşyeri Şiddeti Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi", *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(36), 2868-2889.
- Shahzad, S., J., H., Shahbaz, M., Ferrer, R., ve Kumar, R., R. (2017). "Tourism-Led Growth Hypothesis in the Top Ten Tourist Destinations: New Evidence Using the Quantile-On-Quantile Approach", *Tourism Management*, 60, 223-232.
- Song, H., Dwyer, L., ve Zhengcao, G., L. (2012). "Tourism Economics Research: A Review and Assessment", *Annals of Tourism Research*, 39(3), 1653-1682.
- Stylos, N., Vassiliadis, C., A., Bellou, V., ve Andronikidis, A. (2016). "Destination Images, Holistic Images and Personal Normative Beliefs: Predictors of Intention to Revisit a Destination", *Tourism Management*, 53, 40-60.
- Şahin, D. (2015). "Turizm Sektörü ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Analizi: Türkiye Örneği (1980-2013)", *Uluslararası Hakemli Ekonomi Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 6, 1-15.
- Torun, E. ve Bozkuş, K. (2022). "Sınıf Yönetimi Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi". *Studies in Educational Research and Development*, 6(1), 20-51.
- Tripathi, H. K., ve Sen, B. K. (2016). "Crop Science Literature and Bradford Law", *Annals of Library and Information Studies*, 63, 85-90.
- Tugcu, C., T. (2014). "Tourism And Economic Growth Nexus Revisited: A Panel Causality Analysis for the Case of The Mediterranean Region", *Tourism Management* 42, 207-212.
- Visser, M., Van Eck, N. J., ve Waltman, L. (2021). "Large-Scale Comparison of Bibliographic Data Sources: Scopus, Web of Science, Dimensions, Crossref, and Microsoft Academic". *Quantitative Science Studies*, 2(1), 20-41.
- Webster, C. ve Ivanov, S. (2014). "Transforming Competitiveness into Economic Benefits: Does Tourism Stimulate Economic Growth in More Competitive Destinations?", *Tourism Management*, 40, 137-140.
- Yang, C., ve Xiu, Q. (2023). "A Bibliometric Review of Education for Sustainable Development, 1992-2022", *Sustainability*, 15: 10823.

Yay, Ö., Güneri, B. ve Atabay, E. (2022). “Türkiye’nin Turistik Tanıtımında Kullanılan Politika ve Stratejilerin İncelenmesi”, *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(Ek.2), 115-132.

Yazdi, S. K., Salehi, K. H., ve Soheilzad, M. (2017). “The Relationship Between Tourism, Foreign Direct Investment and Economic Growth: Evidence From Iran”, *Current Issues in Tourism*, 20(1), 15–26.

Yıldırım, J. ve Öcal, N. (2004). “Tourism and Economic Growth in Turkey”, *Ekonomik Yaklaşım*, 15 (52-53), 131-141.

Yu, J., ve Muñoz-Justicia, J. (2020). “A Bibliometric Overview of Twitter-Related Studies Indexed in Web of Science”. *Future Internet*, 12(5), 91.